

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Нижегородский государственный университет им. Н.И. Лобачевского

**А.М. Абидулин
Н.И. Аюпова**

ТУРЦИЯ. ЛИНГВОСТРАНОВЕДЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Учебное пособие

Рекомендовано учебно-методическим отделом
ИМОМИ для студентов ННГУ, обучающихся по направлениям подготовки
031900.62 - «Международные отношения»,
032000.62 - «Зарубежное регионоведение» и
032000.68 - «Зарубежное регионоведение»

Нижний Новгород
2015

УДК 811.512.161
ББК 81.2

Абидулин А.М., Аюпова Н.И. ТУРЦИЯ. ЛИНГВОСТРАНОВЕДЧЕСКИЙ АСПЕКТ: Учебное пособие. – Нижний Новгород: Нижегородский госуниверситет, 2015. – 96 с.

Рецензент: кандидат филологических наук, доцент ***А.Р. Рахимова***

Учебное пособие содержит тексты страноведческого характера, которые дают представление о климате, природных условиях, культуре Турции, крупнейших ее городах и их достопримечательностях. Цель пособия – сформировать страноведческую базу знаний о Турции, расширить лексический запас, развить навыки перевода, устной и письменной речи.

Материалы пособия предназначены для студентов-бакалавров, обучающихся по направлениям подготовки «международные отношения» и «зарубежное регионоведение», и студентов-магистров, обучающихся по направлению подготовки «зарубежное регионоведение».

Ответственный за выпуск:

Руководитель учебно-методического отдела ИМОМИ ННГУ
кандидат исторических наук, доцент **С.В. Бушуева**

УДК 811.512.161
ББК 81.2

© Нижегородский государственный университет им. Н.И. Лобачевского, 2015

Содержание

1. Türkiye Cumhuriyeti.....	6
1.1. Genel bilgiler.....	6
1.2. Türkiye bir turizm cenneti	14
1.3. Türkiye’de bayramlar.....	18
1.4. Türkiye’nin İlkleri ve Bilinmeyenleri.....	24
1.5. Türkiye’nin iklimi. Bitki örtüsü ve hayvan türleri.....	26
2. Türkiye’nin en önemli şehirleri.....	36
2.1. İstanbul – Türkiye’nin kültür başkenti.....	36
2.2. İstanbul’un harikaları	41
2.2.1. Ayasofya	41
2.2.2. Sultanahmet Camii.....	46
2.2.3. Yerebatan Sarnıcı.....	48
2.2.4. Dolmabahçe Sarayı	51
2.2.5. Topkapı Sarayı	54
2.2.6. Galata Kulesi	56
2.2.7. Kız kulesi	59
2.3. Ankara – Türkiye’nin başkenti	63
2.4. İzmir	66
2.5. Bursa	69
2.6. Antalya	72
3. Dünya genelinde bilinen ünlü Türk şehirleri	76
3.1. Çanakkale	76
3.2. Truva.....	80

Рекомендуемая литература.....	83
Приложение	84

Предисловие

Данное учебное пособие содержит тексты страноведческого характера, которые дают представление о климате, природных условиях, культуре Турции, крупнейших ее городах и их достопримечательностях. Пособие, разделенное на три части, включает двадцать одну тему, каждая из которых представлена как единый обучающий комплекс, и приложение. Основной текст каждой темы сопровождается развернутым словарем, включающим, помимо наиболее употребительной в современном турецком языке лексики, сложные для запоминания устойчивые словосочетания, имена собственные, географические названия и реалии Турции. Для закрепления лексико-грамматического материала темы дается серия упражнений. Упражнения по выявлению верных и неверных утверждений и вопросы направлены на устную активизацию пройденного материала, а задания на перевод с русского на турецкий язык способствуют формированию навыка письменной речи. После каждой темы предлагается задание – на основе лексики пройденного материала подготовить текст о своей стране. Цель пособия – сформировать страноведческую базу знаний о Турции, расширить лексический запас, развить навыки перевода и устной и письменной речи.

Материалы пособия предназначены для студентов-бакалавров, обучающихся по направлениям подготовки «международные отношения» и «зарубежное регионоведение», и студентов-магистров, обучающихся по направлению подготовки «зарубежное регионоведение».

1. Türkiye Cumhuriyeti (T.C.)

1.1. Genel bilgiler

Türkiye, Asya ve Avrupa kıtasında toprakları olan 72 (yetmiş iki) milyon nüfuslu laik ve demokratik bir devlettir. Türkiye, üniter parlamenter anayasal cumhuriyettir. Devletin başında Cumhurbaşkanı vardır; yasama görevini halkın oylarıyla seçilen milletvekillerinin bulunduğu Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) yürütür. Şu an Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Başbakanı ise Ahmet Davutoğlu'dur. Türkiye, Birleşmiş Milletler, NATO, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (EİKÖ), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Avrupa Parlamentosu ve İslam Konferansı Örgütü gibi uluslararası kuruluşların üyesidir. Türkiye, Avrupanın en genç ve dinamik nüfusuna sahip ülkesidir. Nüfusun % 65'i (yüzde altmış beşi) 15-64 (on beş – altmış dört) yaş grubuna girer. Türkiye Cumhuriyeti 29 (yirmi dokuz) Ekim 1923 (bin dokuz yüz yirmi üç)'te Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulmuştur. O zamandan beri 29 (yirmi dokuz) Ekim Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıl dönümü olarak kutlanır. Türkiye'nin başkenti Ankara, 1923 (bin dokuz yüz yirmi üç) yılında başkent oldu. Ülkenin en büyük şehirleri İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana ve Antalya'dır. Türkiye'nin resmi dili Türkçe'dir. Ülkede halk arasında Türkçe'nin yanında Arnavutça, Arapça, Kürtçe de konuşulur. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının çoğunluğu Müslümandır. Müslümanların büyük bir kısmı ise Sünni mezhebine mensuptur. Ülkenin para birimi Yeni Türk lirası (YTL), milli marşı İstiklal marşı, milli renkleri ise kırmızı ve beyazdır.

Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrilidir: Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Akdeniz ve batısında Ege Denizi vardır. Ayrıca bir de iç denizi vardır: Bu Marmara Denizi'dir. Türkiye'nin kıyılarının boyu 8272 (sekiz bin iki yüz yetmiş iki) km² (kilometre kare)dir. Bu yüzden Türkiye, bir deniz ülkesi olma özelliğini kazanmıştır. Türkiye'de iki deniz boğazı vardır. Bunlardan biri İstanbul Boğazı diğeri ise Çanakkale Boğazı'dır. İstanbul ve Çanakkale Boğazları önemli bir deniz yoludur. Boğaziçi Köprüsü, Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlar. Bu boğazlar ve Marmara denizi, komşu ülkelerle olan ticaret bağlantılarını sağlayan önemli bir yoludur.

Türkiye'nin çok güzel dağları, ırmakları ve gölleri vardır. Türkiye, dağlık bir ülke sayılır: Kuzeyinde Kuzey Anadolu Dağları, güney, doğu ve güneydoğu kesimlerinde ise Toroslar, doğusunda ise Ağrı Dağı bulunur. Türkiye'nin Çukurova, Konya, Harran, Ceylanpınar, Ergene, Büyük Menderes ve Küçük Menderes, Gediz, Çarşamba ve Bafra gibi ovaları vardır. En uzun akarsuyu Kızılırmak (uzunluğu 1.355 (bin üç yüz elli beş) kilometre), diğer büyük akarsuları ise Yeşilirmak, Fırat, Sakarya, Seyhan, Ceyhan, Cediz ve Dicle sayılabilir. En büyük gölü Van gölü (3.713 (üç bin yedi yüz on üç) km³ (kilometre küp)tür. Atatürk Baraj Gölü ise Türkiye'nin en büyük yapay gölüdür.

Türkiye'nin yüz ölçümü 814.578 (sekiz yüz on dört beş yüz yetmiş sekiz) km² (kilometre kare)dir. Türkiye, Avrupa ile Asya arasında önemli yeri olan bir devlettir. Türkiye'nin Avrupa'da Bulgaristan ve Yunanistan ile, Asya'da ise Surye, Irak, İran, Ermenistan ve Gürcistan ile sınırları vardır.

Türkiye coğrafi bakımından 7 (yedi) bölgeye ayrılır. Bunlar Karadeniz, Marmara, Ege, Akdeniz, İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgeleridir. Türkiye'de 81 (seksen bir) il bulunmaktadır. Büyük şehirler merkez ilçe ve onlar da mahallelere ayrılırlar. Vali, ildeki en üst düzey yöneticidir. İlde devleti ve hükümeti temsil eder. Valiler, İçişleri Bakanlığının önerisi. Bakanlar Kurulunun kararı ve Cumhurbaşkanının onayıyla atanır. Bunun yanı sıra ilin seçilmiş bir belediye başkanı vardır. Belediye başkanı şehrin altyapısı, toplu taşıma, sosyal-kültürel faaliyetleri, şehirleşme vb. (ve benzeri) işleriyle uğraşır. En önemli görevi halka hizmettir.

Türkiye'de iklim şartlarının elverişli olması sebebiyle çeşit çeşit sebze ve meyve yetiştirilir. Ayrıca sanayileşme konusunda da ilerleme kaydeden Türkiye, özellikle tekstil, kimyasal madde üretimi, araba yedek parça üretimi, inşaat malzemesi üretimi ile inşaat yapım sektörü bakımından da gelişmiş bir ülkedir.

Sözlük

akarsu река

altyapı инфраструктура

Arapça по-арабски, арабский язык

Arnavutça по-албански, албанский язык

atanmak назначаться

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ)

Avrupa Parlamentosu ve İslam Konferansı Örgütü Организация Исламская конференция

ayrıca кроме того

ayrılmak, -(y)A делиться, разделяться

bağlamak соединяться

Bakan министр

bakımından с точки зрения

Başbakan премьер-министр

başka, -DA кроме

başkan глава, председатель

başkent столица

başlıca основной

batı запад, западный

belediye муниципалитет

Birleşmiş Milletler (BM) Организация Объединенных Наций (ООН)

boğaz зд. пролив

bölge регион
bulunmak, -DA находиться
bunun yanısıra наряду с этим
Cumhurbaşkanı президент
cumhuriyet республика
çeşit çeşit самые разнообразные
çevrili окруженный
çoğunluk (ğu) большинство
dağ гора; **dağlık** гористый
demokratik üniter parlamenter anayasal cumhuriyet парламентско-президентская республика
deniz море
devlet государство
doğa природа
doğu восток, восточный
Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Всемирная торговая организация (ВТО)
Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (EİKÖ) Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР)
elverişli olmak быть благоприятным
düzey уровень
faaliyet деятельность, активность
gelişmek развиваться, расширяться, совершенствоваться, прогрессировать
genel bilgiler общие сведения
göl озеро
görev обязанность, функция; **görevli** служащий, сотрудник
güney юг, южный
halk народ
hizmet служение, служба
hükümet правительство
ırmak (-ğı) река
iç denizi внутреннее море
iklim климат
il иль, вилайет, губерния (название административной единицы в Турции)
ilçe уезд (название административной единицы, соответствующей району)
ilerleme прогресс, развитие, продвижение
inşaat yapım строительство
inşaat malzemesi строительный материал, конструкционный материал
İstiklâl marşı Турецкий национальный гимн
İçişleri Bakanlığı Министерство внутренних дел
karar решение
Kaymakam каймакам (уездный начальник)
kazanmak зд. получить, приобрести
kesim часть, отрезок

kısım (-smi) часть
kıta материк, континент
kıyı берег
kimyasal madde химическое вещество
konu тема
köprü мост
Kurul совет
kurulmak основать; **kuruluş** основание, организация; **kurucu** основатель
kutlanmak праздноваться, отмечаться
kuzey север, северный
Kürtçe по-курдски, курдский язык
laik светский
mahalle квартал
mensup (-bu), -(y)A относящийся, входящий в состав
merkez ilçe центральный ильче (название административной единицы, соответствующей уезду, району)
mezhep (-bi) толк, ветвь, вероисповедание
milletvekilli депутат, член турецкого парламента
milli ациональный
NATO (Kuzey Atlantik Paktı) Североатлантический союз
nüfus население
onay утверждённый, одобренный; одобрение
oy избирательный голос
o zamandan beri с тех пор, с того времени
ova равнина
öneri предложение, совет
özel специальный, особый; **özellik (-ği)** особенность
para birimi денежная единица
resmi официальный
sağlamak обеспечивать; **sağlayan** обеспечивающий
sanayileşme индустриализация
sayılmak считаться
sebebiyle из-за, вследствие чего-то
seçilmek выбираться, избираться; **seçilen** выбираемый, избираемый
sınır граница
Sünni суннит
şart условие
şehirleşme урбанизация
temsil etmek представлять
ticaret bağlantıları торговые связи
toplu taşıma общественный транспорт
Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Великое Национальное Собрание Турции (ВНСТ)

uğraşmak заниматься, трудиться
uluslararası международный
ülke страна
üretim yapılmak производится
üye член (организации)
vali вали, губернатор, начальник иля/вилайета
vatandaş гражданин
vb. (ve benzeri) и т.п. (и тому подобное)
yaray göl водохранилище
yasama законодательная власть
yedek parça запасная часть
Yeni Türk lirası (YTL) новая турецкая лира
yetiştirilmek выращиваться
yl dönümü годовщина, юбилей
yol путь, дорога
yönetici руководитель
yönetim şekli форма правления
yürütmek выполнять, исполнять
yüz ölçümü площадь

Yer adları

Ağrı Dağı Арарат
Akdeniz Средиземное море
Almanya Германия
Anadolu Анатолия
Asya Азия
Atatürk Baraj Gölü плотина Ататюрка
Avrupa Европа
Boğaziçi Босфор
Bosna Hersek Босния и Герцеговина
Bulgaristan Болгария
Çanakkale Boğazı пролив Дарданеллы
Dicle Тигр
Ege Denizi Эгейское море
Ermenistan Армения
Fırat Евфрат
Gürcistan Грузия
Irak Ирак
İç Anadolu Внутренняя Анатолия
İran Иран
İstanbul Boğazı Босфор
Karadeniz Черное море

Kuzey Anadolu Dağları Понтийские горы
Marmara Denizi Мраморное море
Mısır Египет
Surye Сирия
Toroslar Тавр
Van gölü озеро Ван
Yunanistan Греция

Alıştırma 1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Türkiye hangi kıtada yer almaktadır?
2. Türkiye Cumhuriyeti kim tarafından ve ne zaman kuruldu?
3. Türkiye'nin yönetim şekli nedir?
4. Ülkenin yönetim biçimi nedir?
5. Türkiye'nin başkenti neresidir?
6. Devletin başında kim var?
7. Yasama görevini kim yürütür?
8. Türkiye hangi uluslararası kuruluşların üyesidir?
9. Türkiye'nin şu anki Cumhurbaşkanı ve Başbakanı kimlerdir?
10. Türkiye'nin en büyük şehirleri ve illeri hangileridir?
11. Türkiye'nin komşuları hangileridir?
12. Türkiye kaç nüfuslu bir devlettir?
13. Ülkenin doğasını anlatır mısınız?
14. Türkiye'de hangi dillerde konuşuyorlar?
15. Türkiye hangi denizlerle çevrilidir?
16. Türkiye'nin hangi deniz boğazları vardır?
17. Türkiye'de neler yetiştirilir ve üretimi yapılır?

Alıştırma 2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.

1. () Türkiye, hem Asya hem de Afrika kıtasında toprakları olan bir ülkedir.
2. () Türkiye, üç tarafı denizlerle çevrili 7 (yedi) bölge ve 81 (seksen bir) ilden oluşmaktadır.
3. () Türkiye'de, Türkçe'nin yanında Arnavutça, Arapça, Fransızca de konuşulur.
4. () Şimdiki Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Başbakanı ise Ahmet Davutoğlu.
5. () Türkiye'nin başkenti İstanbul'dur ve 1923 (bin dokuz yüz yirmi üç) yılında ülkenin başkenti olmuştur.
6. () Türkiye'nin Avrupa'da Almanya ve Bosna Hersek ile, Asya'da ise Surye, Irak, İran, Mısır ve Gürcistan ile sınırları vardır.

7. () Ülkenin en büyük şehirleri İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana ve Antalya'dır.
8. () Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının büyük bir kısmı Müslümandır.
9. () Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrilidir.
10. () Türkiye'de çeşit çeşit sebze ve meyve yetiştirilir, tekstil, kimyasal madde üretimi yapılır, inşaat sektörü de çok güçlüdür.

Alıştırma 3. *Aşağıdaki kelimeleri eşleştiriniz.*

1. <u>Vali</u>	a. köy
2. <u>Kaymakam</u>	b. <u>ilçe</u>
3. <u>Cumhurbaşkanı</u>	c. <u>il</u>
4. <u>Muhtar</u>	d. <u>ülke</u>
5. <u>Dil</u>	e. Ankara
6. <u>Başkent</u>	f. <u>Cumhuriyet</u>
7. <u>Para birimi</u>	g. <u>Avrupa-Asya</u>
8. <u>Yönetim şekli</u>	h. Türkçe
9. <u>Kıta</u>	i. Lira
10. T.C.'nin <u>Kurucusu</u>	1. Mustafa Kemal Atatürk

Alıştırma 4. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

1. Наряду с турецким языком в стране разговаривают на арабском, курдском и албанском. 2. Турецкая Республика была основана Мустафой Кемалем Ататюрком 23 октября 1923 года. 3. С этого времени 23 октября отмечается годовщина основания Турецкой Республики. 4. Главой государства является президент, а функцию законодательной власти исполняет Великое Национальное Собрание Турции. 5. Большую часть граждан страны составляют мусульмане. 6. Денежная единица Турции - новая турецкая лира, национальный марш – Марш независимости, а национальные цвета - красный и белый. 7. Турция является членом таких международных организаций, как Организация объединенных наций, Европарламент, Организация Исламская Конференция, Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР), Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ) и Всемирная торговая организация (ВТО). 8. Действующим президентом Турецкой Республики является Реджеп Тайип Эрдоган, а премьер-министром – Ахмет Давутоглу. 9. Анкара стала столицей Турции в 1923 году. 10. Турция граничит с такими государствами, как Греция, Болгария, Ирак, Иран, Грузия, Армения и Сирия. 11. Турция – светкое и демократическое государство, парламентско-президентская республика. 12. Турция с трех сторон окружена следующими морями: на севере – Черным, на юге – Средиземным и на западе – Эгейским. Мраморное море является внутренним морем Турции. 13. В Турции есть два морских пролива: Босфор и Дарданеллы. 14. В Турции много красивых

гор, рек и озер. **15.** С географической точки зрения Турцию разделяют на 7 регионов: Черноморский, Мармара, Эгейский, Средиземноморский, Внутренняя Анатолия, Южно-Восточная Анатолия и Восточная Анатолия. **16.** В Турции выращиваются самые разнообразные овощи и фрукты, производятся текстиль, химические вещества, а также очень сильный строительный сектор.

Ödev. *Ülkeniz hakkında, okuduğunuz gibi metin yazar mısınız, sonra onu anlatır mısınız?*

1.2. Türkiye bir turizm cenneti

Türkiye, hem bir tarım ülkesi hem de bir sanayi ülkesidir. Ayrıca önemli bir turizm ülkesidir. Türkiye, günümüze kadar çok farklı uygarlıkların ve medeniyetlerin yaşadığı tarihi bir ülkedir. Bugüne kadar Anadolu'da 26 (yirmi altı) farklı medeniyet kurulmuştur. Anadolu 3 (üç) dünya harikasına ev sahipliği yapmaktadır ve on bin yıllık geçmişin izlerini taşır. Türkiye, tarihi eser bakımından çok zengindir. Bu topraklarda tarihi tapınaklar, hanlar, hamamlar, su sarnıçları, kervan-saraylar, camiler, kiliseler, saraylar, köprüler, su kemerleri, kümbetler ve daha birçok tarihi yapı bulunmaktadır. Türkiye, tarih, kültür ve olağanüstü doğa güzelliklerine sahiptir. Bu özelliklerini günümüze kadar devam ettirebilmiş dünyanın en güzel turizm merkezlerinden biridir. Her gün gelişen ve büyüyen bu modern ülke, hem bölgesinde hem de dünyada barışın, dostluğun ve kardeşliğin gelişmesi için büyük çaba göstermektedir. Türkiye, üç tarafının denizlerle çevrili olması ve dört mevsimin tüm özelliklerinin yaşanmasından dolayı her türlü turizme uygun bir ülkedir. Bu yönüyle her zaman yaşanabildiği yörelere, yeşil ormanları, kayak sporuna elverişli karlı dağları, masmavi denizleri, güneş sahilleri, kumsalları ve kaplıcaları bakımından da özel, eşsiz bir turizm cennetidir. Dünyanın en şifalı kaplıcaları Türkiye'de bulunmaktadır.

Ülkenin özellikle Ege ve Akdeniz bölgelerinde, yaz turizmi oldukça ileri seviyededir. Karadeniz kıyılarında sınırlı ölçüde yaz turizmi, yüksek yerlerde ise yayla turizmi gelişmiştir. Uygun fiyatlı köy evlerinden pansiyonlara, pahalı tatil köylerine ve uluslararası birinci sınıf otellere kadar pek çok konaklama imkanı vardır.

Yaz turizminin en yaygın olduğu tatil beldeleri arasında Antalya, Alanya, Aydın, Muğla, İzmir, Manavgat, Fethiye, Bodrum, Kuşadası gibi merkezler bulunmaktadır. Yayla turizmin en fazla geliştiği yörelere arasında ise Trabzon, Giresun, Rize, Kastamonu, Adana, Bolu ve Abant yer almaktadır.

Ülkenin en çok turist çeken şehri Antalya'dır. Turistlerin rahatça gelip gitmelerini sağlayan elverişli kara yolları ve hava alanı vardır.

Türkiye turizminin ayrılmaz bir parçası Türk mutfağının zenginliği ise ayrı bir özelliktir. O da turistler için çok ilgi çekicidir. Türkiye'nin farklı yörelere yüzlerce çeşit yemek yapılmakta, tüm bölgelerde ve illerde beslenme kültürü ile yemek çeşitleri büyük farklılıklar göstermektedir. Her yörenin kendine özgü tanınmış kebablarının yanı sıra, hamur işleri ve sulu yemekleri de çok önemlidir. Bunların yanısıra Türk insanın sıcak ilgisiyle karşılaşan turistler, Türkiye'de güzel günler geçirmekte ve memnun bir şekilde ülkelerine dönmektedirler.

Sözlük

arasında среди

ayrılmaz bir parçası неотъемлемая часть

barış мир

belde пригород

beslenme kültürü культура питания
birinci sınıf otel отель первого класса
büyüme расти; **büyüyen** растущий
cami мечеть
cennet рай
çaba göstermek прилагать усилия
dolayı, -DAn из-за чего; в связи с чем
dostluk (-ğu) дружба
dönmek возвращаться
dünya harikası чудо света
eşsiz бесподобный, несравненный
ev sahipliği yapmak быть в собственности
fiyat цена
geçirmek проводить
gelişmek развиваться; **gelişen** развивающийся
güzellik красота
hamam баня
hamur işleri мучные изделия
han постоялый двор, караван-сарай
hava alanı аэродром, аэропорт
hem... hem de и... и...
her türlü разнообразный
ilgi çekmek интересоваться, привлекать внимание; **ilgi çekici** интересный, любопытный
imkan возможность
iz след
kaplıca курорт с минеральными водами
kara yolu шоссе
kardeşlik (-ği) братство
karşılaşmak встречать; **karşılaşan** встречаемый
kayak sporu лыжный спорт, лыжи
kervan-saray караван-сарай, постоялый двор
kilise церковь
konaklama остановка на ночлег
köy деревня
kumsal песчаный берег
kümbet купол
masmavi синий-пресиний
medeniyet цивилизация, культура
memnun bir şekilde довольный
merkez центр
mevsim время года
miras наследство

olağanüstü исключительный
oldukça довольно, в достаточной степени
orman лес
ölçü размер
özgü присущий, характерный, свойственный
sahil берег
sanayi ülkesi индустриальная страна
saray дворец
seviye уровень
su kemeri акведук
su sarnıcı водохранилище
sulu yemek первое блюдо
şifalı целебный, лечебный
tapınak храм, место богослужения
tarım ülkesi аграрная страна
tarih история, исторический
tarihi eserler исторические памятники
taşımak носить, нести
tatil время отдыха, отпуск
tüm полностью, целиком
Türk mutfağı турецкая кухня
uygarlık цивилизация, культура
uygun подходящий
ünlü знаменитый, прославленный
yanı sıra а также: наряду с этим
yapı строение, сооружение
yaygın [широко] распространенный
yayla яйла, плато, плоскогорье
yer almak занимать место
yöre окрестность, пригород

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Türkiye'deki en önemli tarih ve turistik yerler hangileridir?
2. Türkiye'nin en ünlü turizm şehirleri hangileridir?
3. Türkiye'nin ne tür turizm faaliyetleri vardır?
4. Yaz turizminin en yaygın olduğu tatil beldeleri hangileridir?
5. Ülkenin en çok turist kabul eden şehri hangidir?
6. Türkiye turizminin ayrılmaz bir parçası nedir?
7. Turistler Türkiye'deki tatil günlerini nasıl geçirmektedir?

Alıştırma 2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.

1. () Türkiye, dört mevsimin aynı anda yaşanabildiği bir ülkedir.
2. () Türkiye'de hem yaz hem de kış turizmi yapılabilmektedir.
3. () Türkiye'nin en çok turist kabul eden şehri İzmir'dir.
4. () Zengin Türk mutfağı turistlerin ilgisini çekmektedir.
5. () İstanbul, tarihi eserler bakımından çok zengin bir şehirdir.
6. () Türkiye, günümüze kadar çok farklı uygarlıkların ve medeniyetlerin yaşadığı tarihi mirasa sahip bir ülkedir.

Alıştırma 3. Aşağıdaki boşlukları okuduğunuz parçaya göre doldurunuz.

1. Türkiye hem Avrupa hem de Asya _____sında toprakları olan bir ülkedir.
2. Türkiye dünyanın en güzel _____merkezlerinden biridir.
3. Karadeniz'in yüksek kısımlarında _____turizmi yapılmaktadır.
4. Yaz turizmin en yaygın olduğu _____beldesi Antalya'dır.
5. Zengin Türk _____turistlerin ilgisini çekmektedir.

Alıştırma 4. Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.

1. До сегодняшнего дня в Анатолии было основано около 26 различных цивилизаций. 2. Самые целебные минеральные воды в мире находятся в Турции. 3. С точки зрения исторических памятников Турция является очень богатой страной. 4. Широко распространенными местами летнего отдыха в Турции являются Анталия, Алания, Айдын, Мугла, Измир, Кушадасы, Бодрум, Фетхие. 5. Туристы, радушно встреченные турками, приятно проводят здесь время и возвращаются в свою страну довольными. 6. Турция, окруженная с трех сторон морями, и, обладающая особенностями четырех времен года, подходит для любого вида туризма. 7. В Турции вы всегда сможете посетить зеленые леса, снежные горы, подходящие для лыжного спорта, синие-пресиние моря, солнечные пляжи, песчаные берега и курорты с минеральными водами. 8. Турция – это бесподобный рай для туризма.

Ödev. Ülkenizdeki en önemli tarihi ve turistik yerleri anlatır mısınız?

1.3. Türkiye’de bayramlar

Türkiye’de bayramlar dini ve milli bayramlar olarak ikiye ayrılır. Milli bayramlar:

23 (yirmi üç) Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı. 23 Nisan 1920 (bin dokuz yüz yirmi) tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) açıldığı günün yıl dönümü olarak kutlanmaya başlamıştır. Bu bayram Atatürk tarafından tüm dünya çocuklarına hediye edilmiştir.

Emek ve Dayanışma Günü (1 (bir) Mayıs).

19 (on dokuz) Mayıs Atatürk’ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı. 19 Mayıs 1919 (bin dokuz yüz on dokuz) tarihi, Anadolu’da yeni Türk Devleti’nin fiilen temellerinin atıldığı gündür. Bu tarih Türkiye Cumhuriyeti’nin başlangıcıdır. Bugün Atatürk tarafından Türkiye gençliğine bir bayram olarak hediye edilmiştir.

30 (otuz) Ağustos Zafer Bayramı. Kurtuluş Savaşı’nın sonucunu belirleyen Başkumandan Meydan Savaşı’nın 30 Ağustos 1922 (bin dokuz yüz yirmi iki) yıl dönemlerinde kutlanan ulusal bayramdır.

29 (yirmi dokuz) Ekim Cumhuriyet Bayramı - Türkiye Cumhuriyeti’nin temellerinin atıldığı gündür.

Söz konusu bayram günlerinde resmi daireler, özel iş yerleri ve eğitim kurumları tatil edilir. Milli bayramlar resmi törenlerle kutlanır. Tüm okullar, meydanlar süslenir, stadyumlarda etkinlikler düzenlenir, kırmızı-beyaz Türk bayrakları asılır. Her yerde ‘İyi bayramlar’ ya da ‘Bayramınız kutlu olsun’ yazılarını görmek mümkündür. Resmi anlamda olmasa da Türkiye’de yılbaşı kutlamaları da yapılmaktadır. 31 (otuz bir) Aralık’ta Türkler güzel yemekler yapar, evlerine akrabalarını davet eder ve beraber eğlenirler. Son yıllarda Batı kültürünün etkisiyle bazı şehirlerde (İstanbul, İzmir vb. (ve benzeri)) Noel ağaçları süslenir, yılbaşı meydanlarda kutlanır, Yeni Yıl’a yaklaşırken geri sayım yapılır, hava-i fişek gösterileri düzenlenir. İnsanlar birbirini ‘Yeni Yılınz kutlu olsun’ diye tebrik ediyorlar.

Türkler Dini Bayram olarak, Ramazan ve Kurban bayramlarını kutlarlar. Bu bayramların kutlama tarihleri Gregoryen takvimine göre her yıl farklı günlere denk gelir. Dini bayramlarda da çevre süslenir ve törenler yapılır.

Ramazan Bayramı, oruç tutulan Ramazan ayından sonra kutlanır. İnsanlar bir ay boyunca aydınlık vaktinde oruç tutarlar: Bu süre içerisinde yemek yemez, su vb. (ve benzeri) bir şey içmezler, kötü söz söylemezler. Ramazan Bayramı tüm Dünya’da ve Türkiye’de çok renkli şekilde yaşanır. Türkiye’de büyük camilerin minareleri arasına ışıklı süsler asılır. Bu süslerin adı ‘mahya’dır. Mahyalar insanlara oruç ayı sırasında ‘Hoşgeldin Ramazan’, ‘Elveda Ramazan’ gibi farklı mesajlar verir. Eskiden Türkiye’de Ramazan ayı boyunca ‘Hacivat ve Karagöz’ gölge oyunları yapılırdı, halk bu oyunları çok severdi. Bugünlerde de bu karakterler, eskisi kadar olmasa da oruç ayının sembollerinden biridir. Bu anlamda Hacivat ve Karagöz’ün figürlerini her yerde görmek mümkündür. Ramazan Bayramı üç gün devam eder. Bu bayramda

herkes birbirine tatlı, özellikle baklava, şeker ve çikolata ikram eder. Bunun için Ramazan Bayramı'nın halk arasındaki diğer adı Şeker Bayramı olarak da bilinir. Ramazan'ın, fakir insanların, aç ve açıkta kalanların hallerini anlamak ve ne yaşadıkları hissetmek, empati yapmak gibi manevi yönü vardır. Ramazan ayında insanlar diğer aylarda olmadıkları kadar cömert ve yardımsaver olurlar. Ellerinden geldiğince fakirlere yardım ederek onların evlerine yemek götürürler ya da kendi evlerinde iftar verirler. Gerekirse onlara maddi yardımda bulunurlar. Ramazan ayında kırgınlıklar ve düşmanlıklar bir kenara bırakılır. Küs insanlar bu ayda barışırlar. Bu bayramdan iki ay on gün sonra Kurban Bayramı kutlanır.

Kurban Bayramı dört gün sürer. Kurban bayramı'nda Müslümanlar koyun, dana veya deve gibi hayvanları keserek etlerini fakir insanlara dağıtırlar. Bir kısmını ise bayram ziyaretine gelen misafirlere ikram ederler. Bu bayram yardımlaşmak ve fakirlerin gönlünü almak için önemli bir fırsattır. Bayram ikramları arasında Türkler, genellikle kurban etinden kavurma yaparlar, ayrıca sarma ve börek yaptıkları da görülür.

Ramazan ve Kurban Bayramları sevgiyi ve saygıyı amaçlar, aile bayramları olarak kutlanır. Türkler bu iki bayramda yeni elbiseler ve ayakkabılar alırlar, alamayanlara da yardım ederek onların da edinmelerini sağlarlar. Kısacası yardımlaşırlar. Evde güzel yemekler yapar, akraba ve arkadaşlarını ziyaret eder, küçükler büyüklerin ellerini öper, büyükler de onlara para verirler. Herkes birbirine 'Bayramınız mübarek olsun' diyerek, birbirlerinin bayramlarını kutlarlar.

Sözlük

aç голодный

açıkta kalmak= **açıkta olmak** остаться без работы; всего лишиться, остаться безо всего; быть обделённым чем-то

amaç (-сі) цель

asılmak быть повешенным, вешаться

Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı Праздник молодежи и спорта

aydınlık vakti светлое время суток

Bayramınız kutlu olsun! Поздравляю Вас с праздником!

baklava пахлава

barış мир

başkumandan главнокомандующий

başlangıç (-сі) начало

bayrak (-ğі) флаг

bayram праздник

Bayramınız mübarek olsun! Счастливого праздника! (традиционное поздравление с религиозным праздником)

belirlemek поясняться, показываться, становиться ясным

biri, -DAn один из ...

bir kenara bırakmak отложить в сторону; **bir kenara bırakılmak** откладываться в сторону
börek (-ği) пирог
cömert щедрый
Cumhuriyet Bayramı День Турецкой Республики
çikolata шоколад
dağıtmak раздавать
daire зд. учреждение, контора
dana теленок
davet etmek приглашать
denk gelmek, -(y)A приходиться, выпадать на ...
deve верблюд
dini религиозный
düşmanlık вражда
düzenlemek организовать, устроить
edinmek, -(y)İ приобретать, обзаводиться; овладевать
eğitim kurumu образовательная организация (учреждение)
eğlenmek веселиться, развлекаться
elveda прощай
Emek ve Dayanışma Günü День труда и солидарности
empati yapmak сопереживать
et мясо
etki влияние
etkinlik активность, деятельность
fakir бедный, бедняк
fırsat случай, возможность
figür фигурка
fiilen на деле, фактически
geri sayım обратный отсчет
gölge oyunları пьесы теневого театра
gönül (-nlü) сердце, душа
gösteri показ
Gregoryen takvim григорианский календарь
Hacivat ve Karagöz Хадживат и Карагёз, герои традиционного турецкого теневого театра
hâl состояние, положение
halk народ
hava-i fişek (-ği) салют, фейерверк
hazırlık подготовка
hediye etmek дарить; **hediye edilmek** дариться, быть подаренным
her yerde везде, повсюду
hissetmek чувствовать
hoşgeldin добро пожаловать

iftar вечерняя трапеза в дни рамазана
ikram etmek угощать
İyi bayramlar! Хороших праздников!
karanlık vakti темное время суток
kavurma кавурма (жаркое из мяса)
kesmek резать
kırgınlık обида
koyun барашек
Kurban Bayramı праздник жертвоприношения
Kurtuluş Savaşı Освободительная война
kutlamak праздновать, отмечать; поздравлять
küs обиженный
maddi yardımda bulunmak оказывать материальную помощь
mahya вид иллюминации; гирлянды или надписи из лампочек, протянутые между двумя минаретами во время Рамазана
manevi моральный, нравственный, духовный
mesaj сообщение
meşdan площадь
meşdan savaşı генеральное сражение
minare минарет
misafir гость
Noel ağacı новогодняя елка
oruç пост; **oruç tutmak** держать пост
öpmek целовать
Ramazan Bayramı праздник разговения, который проходит по окончании месяца Рамазана
renkli şekilde красочно
sarma сарма, блюдо типа голубцов
saygı уважение
sembol символ
sevgi любовь
sonuç (-cu) результат
söz konusu упомянутый
sürmek длиться, продолжаться
süs украшение; **süslenmek** быть украшенным, украшаться
şeker сахар, конфета
Şeker Bayramı *досл.* Сладкий праздник (другое название праздника разговения по окончании месяца Рамазана)
tarih *зд.* дата
tebrik etmek поздравлять
temelini atmak заложить основу; **temellerini atılıyor** закладывается основа
tören торжество, церемония
ulusal национальный

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Праздник национального суверенитета и детей

yaklaşmak приближаться

yardım etmek помогать; **yardımlaşmak** помогать друг другу, оказывать взаимную помощь; **yardımsever** любящий помогать

Yeni Yıl! Новый год!

Yeni Yılınz kutlu olsun! С Новым годом!

Yılbaşı Новый год

Zafer Bayramı День Победы

ziyaret etmek посещать

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Türkiye'deki bayramlar hangi iki gruba ayrılır?
2. Türkiye'nin milli bayramları hangileridir?
3. Milli bayramlar nerede ve nasıl kutlanır?
4. Türkiye'nin dini bayramları hangileridir?
5. Dini bayramlarda neler yerler?
6. Ramazan Bayramı ne zaman kutlanır?
7. Bu bayramın hangi özellikleri vardır?
8. Ramazan Bayramı'na neden Şeker Bayramı da denilir?
9. Kurban Bayramı ne zaman ve nasıl kutlanır?
10. Dini Bayramlarda hangi hazırlıklar yapılır?
11. Türkler, dini ve milli bayramlarda birbirini kutlarken neler söylerler?

Alıştırma 2. *Aşağıdaki kelimeleri eşleştiriniz.*

1. 23(yirmi üç) Nisan	a. Cumhuriyet Bayramı
2. 30 (otuz) Ağustos	b. Gençlik ve Spor Bayramı
3. 19 (on dokuz) Mayıs	c. Zafer Bayramı
4. 29 (yirmi dokuz) Ekim	d. Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

Alıştırma 3. *Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.*

1. () Türkiye'de bayramlar dini ve milli bayramlara ayrılır.
2. () Ramazan Bayramı, oruç tutulan Ramazan ayından sonra kutlanır.
3. () Ramazan ayında insanlar bir ay boyunca karanlık vaktinde oruç tutar, yemek yemez, su içmezler.
4. () Türklerin Dini Bayramları Ramazan, Şeker ve Kurban bayramlarıdır.
5. () Ramazan ve Kurban Bayramları kutlama tarihleri Gregoryen takvimine göre her yıl farklı günlere denk gelir.
6. () Ramazan Bayramı beş gün devam eder.

Alıştırma 4. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

- 1.** Турецкие праздники делятся на национальные и религиозные.
- 2.** Религиозные праздники в Турции считаются семейными праздниками, они символизируют любовь и уважение.
- 3.** Во время национальных праздников большая часть учреждений закрыта: в образовательных учреждениях и на стадионах проводится официальное празднование, повсюду развешены красно-белые турецкие флаги.
- 4.** В месяц Рамадана люди забывают старые обиды и вражду, обиженные – мирятся.
- 5.** Через два месяца и десять дней после праздника разговения отмечается праздник жертвоприношения.
- 6.** Во время религиозных праздников турки дома готовят вкусные блюда, ходят в гости к друзьям и родственникам, дети целуют руки взрослым, а взрослые за это дают им деньги.
- 7.** Национальные праздники: 23 апреля – Праздник суверенитета и детей, 1 мая - День труда и солидарности, 19 мая - Праздник молодежи и спорта, 30 августа - Праздник Победы, 29 октября - День Турецкой Республики.
- 8.** Новый год, не входя в число официальных праздников Турции, все же отмечается в стране.
- 9.** 31 декабря турки готовят вкусные блюда, приглашают домой родственников и вместе веселятся.
- 10.** В последнее время под влиянием западной культуры в некоторых городах Турции наряжают новогоднюю елку.
- 11.** В больших городах Новый год отмечается на площадях.
- 12.** Согласно григорианскому календарю празднование религиозных праздников каждый год приходится на разные дни.

Ödev. *Ülkenizde bayramlar kutlanmakta mıdır? Ülkenizde en sevdiğiniz bayram hangi bayramlardır, niçin? Ülkenizdeki bayramları anlatır mısınız?*

1.4. Türkiye'nin İlkleri ve Bilinmeyenleri

Mikrobu Pasteur'den önce bulan bilim adamı Fatih Sultan Mehmet'in hocası olan Akşemsettin'dir.

Havan Topu ünlü Osmanlı Sultanı Fatih Sultan Mehmet tarafından bulunmuştur.

Hezarfen Ahmet Çelebi kendi yaptığı kanatlar ile uçan ilk insan olmuş ve İstanbul Boğazı'nı uçarak geçmiştir.

Türkler atı evcilleştiren ilk millettir.

Kahve Avrupa'ya oradan da Dünya'ya Türkler tarafından taşınmış ve tanıtılmıştır.

Pi sayısını 1010 (bin on) yılında İbn-i Sina bulmuştur.

Dünyanın bilinen en eski yerleşim yeri Türkiye'de Çatalhöyük'tedir. (M. Ö. (Milattan Önce) 9. (dokuzuncu) yüzyıl).

Dünyanın yedi harikasından ikisi (Artemis Tapınağı ve Kral Mausollos için yaptırılan anıt mezar) bugün Türkiye topraklarındadır.

Hristiyanlarca çok sevilen ve her yılbaşı çocuklara hediyeler getirdiğine inanılan St.Nicholas yani Noel Baba Türkiye'de doğmuş ve burada yaşamıştır.

Nuh'un gemisinin büyük tufandan sonra Türkiye'nin doğusundaki Ağrı Dağı'na oturduğuna inanılır.

Rengiyle insanların gönlünde ayrı bir yeri olan laleler, Avrupa'ya Türkler tarafından 16. (on altıncı) yüzyılda tanıtılmıştır.

İstanbul dünyada iki kıta üzerinde bulunan ilk ve tek şehirdir.

Yoğurt Türkler tarafından bulunmuştur.

Dünyaca meşhur Truva Savaşı Türkiye'nin batısında bugünkü Çanakkale ili yakınlarında olmuştur.

İnsan eliyle inşa edilen ilk kilise Antakya'daki Aziz Peter Kilisesi'dir.

Sözlük

at лошадь

bilim adamı ученый

bilinmeyen неизвестный

bulmak найти, обнаружить, открыть; **bulunmak** быть открытым, найденным, обнаруженным

evcilleştirmek быть прирученным, становиться домашним

Havan Topu миномет

hoca учитель

ilk первый

inanmak верить, поверить

inşa etmek строить; **inşa edilmek** строиться

kahve кофе

kanat (-dı) крыло

lale тюльпан

meşhur знаменитый, известный

mikrop (-bu) микроб

Milattan Önce (M. Ö.) до рождения Христа, до нашей эры

millet народ, нация

tufan всемирный потоп

yerleşim заселение

yoğurt йогурт

Özel isimler

Artemis Tapınağı Храм Артемиды Эфесской

Aziz Peter Kilisesi церковь Святого Петра

Kral Mausollos anıt mezarı Галикарнасский мавзолей

Noel Baba Дед Мороз

Nuh'un gemisi Ноев ковчег

Pasteur Пастер Луи (французский микробиолог и химик)

Pi sayısı число Пи

St. Nicholas Святой Николай

Truva Savaşı Троянская война

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Türkiye'nin İlkleri ve Bilinmeyenleri nelerdir?
2. Kim ve ne zaman Pi sayısını bulmuştur?
3. Hezarfen Ahmet Çelebi ne yapmıştır?
4. İstanbul'un en belirgin özelliği nedir?
5. İnsan eliyle inşa edilen ilk kilise nerede bulunur? Bu kilisenin adı nedir?
6. Dünyanın yedi harikasından hangilerini Türkiye'de görebiliriz?
7. Noel Baba nerede doğmuş ve yaşamıştır?
8. Nuh'un gemisinin büyük tufandan sonra nerede oturduğuna inanılır?
- 9.* Truva Savaşı nerede olmuş? Bu savaş ilgili hikayesi anlatabilir misiniz?
10. Kahve ve yoğurt kim dünyaya tanıtılmıştır?

Ödev. *Rusya'nın İlkleri ve Bilinmeyenleri var mı? Onları anlatabilir misiniz?*

1.5. Türkiye'nin iklimi. Bitki örtüsü ve hayvan türleri

Türkiye, dört mevsimin belirgin olarak yaşandığı ılıman kuşakta yer alır. Türkiye'de aynı mevsimde hem denize girilebilir, hem de kış sporları yapılabilir. Ülkenin doğusu ile batısı arasında 76 (yetmiş altı) dakikalık zaman farkı vardır. Türkiye, çok çeşitli iklimlere sahiptir. Ülke sanki bir mozayik görünüşünde iklim bölgeleri ve bölgecikleri ile doludur. Türkiye'deki iklimler, dört çeşide ayrılır: Karadeniz, Akdeniz, İç Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu iklimleri.

İklim gibi, Türkiye'nin bitki örtüsü ve hayvan türleri de çeşitlilik gösterir. Türkiye'nin bitki örtüsü yaklaşık olarak 6700 (altı bin yedi yüz) tür bitkiyi içine alır. Bunların üçte birinden fazlası çok eskidir ve bazı tepe bilezikleri gibi Türkiye'den başka yerlerde rastlanmazdır. Türkiye'de çeşit çeşit sebze ve meyve yetiştirilir.

Türkiye'nin meyveleri ile meşhur birkaç illeri var.

Karadeniz kıyısında yoğun meşe, kayın, gürgen, akçaağaç ve çınar ormanları vardır. Şimşir ve yaban üzümüne de sık sık rastlanır. En çok tercih edilen yağlı fındık Giresun'da yetiştirir. Dünya piyasalarında "Giresun kalitesi" özellikle aranır. Amasya'daki elmalar çok meşhurdur. Amasya elması bir yıl meyve verir diğer yıl meyve vermez. Bir yüzü kırmızı, diğer yüzü ise sarı ile yeşilimsi bir renk taşır. İnce kabuklu, hoş kokuludur. Amasya elmasının iki türü vardır. Küçük ve tatlı olanına misket, iri olanına ise kabak elması adı verilir.

Akdeniz bölgelerinde defne, mersin, antep fıstığı ve zakkum ağaçları hakim bitkilerdir. Dağlara yakın bölgelerde, ender Lübnan sediri, ardıç, çeşitli meşe ağaçları, zeytin, badem ve ceviz ağaçlar bulunabilir.

Anadolu yaylalarının bitki örtüsü ise bozkır ve yarı çöldür. Diyarbakır karpuzu dünyaca ünlü tarım ürünlerinden biridir. Dicle nehri kenarında çakıllı, kumlu arazilerde yöreye özgü yöntemlerle yetiştirilir. Diyarbakır karpuzu iriliği ve tadıyla meşhurdur. Malatya, kayısı diyarı olarak bilinir. İlde yetiştirilen kayısılar, dünya genelinde ünlüdür. Dünya kayısı üretiminde Türkiye birinci sıradadır. 17. (on yedinci) yüzyılda Fransa ve Amerika'ya götürülmüştür. Başka Türkiye'nin meşhur meyvesi kavundur. Birçok araştırmacı tarafından kavunun anavatanı Küçük Asya (Anadolu) olarak belirtilmektedir. Anadolu'nun batısında yer alan Manisa ilinin Kırkağaç ilçesi kavun yetiştirmek için ideal iklime sahiptir. Kırkağaç kavunu genellikle yuvarlak, yeşil zemin üstünde sarımtırak lekelidir.

İncir için en elverişli Ege bölgelerinden biri Aydın ilindeki Büyük Menderes ve Küçük Menderes havzalarıdır. Dünya incir üretiminde Türkiye birinci sıradadır.

Marmara bölgelerinde Bursa şeftalisi kendiliğinden ikiye yarılan bol sulu ve tatlı bir meyvedir. Bursa'nın verimli ovaları şeftali yetiştirmek için idealdir.

Türkiye'de bazı illerde yapılan festivaller şunlardır: Çilek Festivali (Zonguldak), Fındık Festivali (Ordu), Muz Festivali (Mersin), Vişne Festivali (Kütahya), Gül Festivali (Isparta), Ayçiçek Festivali (Tekirdağ), Karpuz Festivali (Diyarbakır), Zeytin Festivali (Bursa). Üç günden bir haftaya kadar süren festivallerde, festivali yapılan meyvenin veya sebzenin tanıtımı yapılır. Ödül alan

yarışmacılara ödülleri verilir. Şenlikler boyunca, deve güreşleri, yağlı güreşler, cirit atma gibi tarihi oyunlar oynanır. Yerli ve ulusal ses sanatçılarının konserleri ile yöre halkı canlı müzik dinleme imkânı bulur.

Türkiye'nin hayvan türleri de kendine özgüdür. Dağ ormanlarında geyik, alageyik, karaca, yaban domuzu, leopar, ayı, porsuk gibi hayvanlara rastlanır. Bozkır bölgelerinde ise çok kemiriciler, engerek, kertenkeleler ve Akdeniz kıyılarında görülen deniz kaplumbağası (Karetta Karetta) vardır.

Türkiye'de evcil kedilerden bahsederken ilk akla gelen türlerin başında Van kedisi gelir: Beyaz, zeki, çevik, sadık, kalın ipeksi kürkü, aslan yürüyüşü, tilki kuyruğuna benzeyen uzun ve kabarık kuyruğu ile ilginçtir. Yüzmeyi seven tek kedi türüdür. Van kedisi, ismini Türkiye'nin doğusunda bulunan Van şehrinden alır. Bu kediler en çok gözleriyle kendilerinden söz ettirir. Van kedisinin göz rengi üç gruba ayrılır: Cinsine göre her iki gözü mavi, her iki gözü kehribar ve bir gözü mavi diğer gözü kehribar renkte olanlar. Hassas duyu organları vardır. Yemeğin uygun sıcaklıkta olup olmadığını ön ayaklarıyla kontrol eder, uygun sıcaklıkta değilse yemez. Sivri pençeleri, keskin dişleri ve kıvrak vücudu onu, mükemmel bir avcı yapmıştır. Ev içinde ve dışında fare, kertenkele, kuş, sinek ve küçük böceklerin kokusunu alır almaz harekete geçer ve avlar. Zararlı böceklerin korkulu rüyasıdır. Bu tür canlılara karşı oldukça etkili bir silahtır. Ayak parmaklarının üzerinde sessizce yürüyüp avını hemen yakalar. Ev dışında beraber yaşadıkları kümes hayvanlarına ilişmez. Çok temiz bir hayvan olup yaşadığı eve ve sahibine bağlıdır. İnsanlar ile birlikte aile ortamı içinde yaşamayı sever. Eğer insanlar ile ilişkisi yoksa ya da çok az ise doğal ortamına döner vahşileşmeye başlar. Eskiden Van yöresinde hemen her evde bir Van kedisi bulunurdu. Ancak, son zamanlarda yeterli ilgi gösterilmediği için nesli tükenmektedir. Bunun için de Van kedilerinin soyu korunmaya alınmıştır.

Başka ünlü evcil hayvanlardan biri Sivas Kangal Köpeğidir. Dünyada benzeri görülmemiş bir köpek türü olan Kangal çoban köpekleri, adını Türkiye'nin doğusundaki Sivas'ın Kangal ilçesinden alır. Kangal köpeğinin tarihçesi hakkında çeşitli rivayetler vardır. Bir rivayete göre Milattan önce Asurlular ve Babiller tarafından aslan ve kaplan gibi vahşi hayvanlara karşı korunmak, savaşlarda yararlanmak amacıyla bu köpeklerin yetiştirildiği söylenmektedir. Hatta bu köpeklerin bir aslanı bile mağlup ettiği rivayet edilmektedir.

Kangal köpeği genellikle çoban köpeği olarak nitelendirilir, ancak bekçi köpeği tanımına daha çok uyar. Türkiye'de de yabancı ülkelerde haklı bir üne sahiptir. Özellikle İngiltere'de ve Amerika'da bu köpekleri sevenler tarafından dernekler kurulmuştur. Kangal köpeğinin en belirgin özelliği sahibine duyduğu aşırı sadakattir. Buna bağlı olarak sahibine ait olduğunu düşündüğü şeyleri korumaya yönelik kuvvetli bir içgüdüye sahiptir. Bu nedenle çok iyi bir dövüşçüdür. Kangal veya Karabaş olarak da bilinen çok cesur, gayet hızlı, çevik, zeki, kolay eğitilen, çocuklara karşı sabırlı, azarlanmaya karşı duyarlı, sevmek isteyen, yaşadığı yeri sahiplenen bir köpektir. Sahibi tarafından azarlandığı zaman suçlu bir çocuk gibi başını öne eğer, sahibinin gözüne bakarak affedilmesini bekler. Kangal çoban köpekleri görevlerine çok sadıktır. Mesela, dağda sürüden ayrılan veya geride kalan koyunun başında

günlerce aç ve susuz bekler. Yabancılara karşı kuşkucudur, bu nedenle güvenli ve çitlerle çevrili bir alanda ya da koruyucusu olduğu sürüsüyle birlikte açıkta yaşmalıdır.

Türkiye’de kuşlardan Kelaynak ve Denizli horozu ünlüdür. Kelaynak kuşunun yaşam alanı Türkiye’nin güney doğusunda yer alan Urfa’nın Birecik ilçesidir. İri, parlak, siyah kuşlardır. Tüysüz kırmızı bir kafa ile uzun kıvrık kırmızı bir gagaya sahiptir. Başında tüy olmaması nedeniyle “Kelaynak” adını almıştır. Siyah tüyleri güneş ışığının farklı açılarında parlak yeşil, kavuniçi ve mor rengini alır. Uçuşu insanı hayrete düşürecek kadar güzel ve zariftir. Kelaynak kuşu çok hareketlidir. Bu kuşlar sabahın erken saatlerinde 10-15 (on - on beş) km (kilometre) uzaklıktaki beslenme alanlarına guruplar hâlinde giderler. Uzun ve kıvrık gagalarıyla yiyeceklerini (böcekler) ararlar.

Denizli horozunun gözleri siyah, bacakları koyu gri veya mor, ibiği balta şeklindedir. Tüyleri siyah ve kirli beyaz karışımı rengindedir. Bazen kanat tüyleri üzerinde kahverengi renkler bulunur. Al horozlarda ise kanatlar siyah-kırmızı karışımıdır. Ağırlığı ortalama 3-3,5 (üç - üç nokta beş) kg (kilogram) civarındadır. Denizli horozunun ilk yıldaki ötüş süresi 20-25 (yirmi - yirmi beş) saniye olmaktadır.

Sözlük

affetmek прощать, извинять

ağırlık (-ğı) вес

ait olmak, -(y)A

akçaagaç (-cı) клен

akla gelmek приходить на ум

al ярко-красный, алый

alageyik (- ği), (-sığın) лань

alan территория, область

anavatan родина

ancak однако, но, только

antepfistiği (ağacı), fıstık ağacı фисташка (дерево)

aranmak зд. пользоваться спросом

araştırmacı исследователь

arazi земля, территория, местность

ardıç (-cı) можжевельник

aslan yürüyüşü львиная походка

Asurlu ассириец

aşırı чрезмерный, крайний

av добыча; **avcı** охотник; **avlamak** охотиться

ayçiçek (-ği) подсолнечник, подсолнух

ayı медведь

ayıran выделяющий, отделяющий

azarlanmak быть отруганным

Babil вавилонец
badem ağacı миндаль (дерево)
bahsetmek, -Dan говорить, вести речь
balta şeklinde в форме топора
bekçi köpeği сторожевая собака
belirgin очевидный, явный, ясный
belirtilmek определяться
benzer похожий, подобный; **benzeyen** похожий
bile даже
birkaç несколько
bitki растение; **bitki örtüsü** флора
bol sulu сочный
bozkır степь, степной
böcek (-ği) насекомое
bölgecik маленький регион
bu nedenle по этой причине
buna bağlı в связи с этим
canlı müzik живая музыка
cesur смелый, храбрый
ceviz грецкий орех
cins порода
cirit atma метанье копья
civarında около, примерно
çakıl галька
çeşit (-di) вид; **çeşitli** разный, различный, разнообразный; **çeşitlilik** разнообразие
çevik проворный, подвижный
çınar платан (чинара)
çilek клубника
çirkin некрасивый, безобразный
çit намордник
çoban köpeği овчарка
defne (ağacı) лавр (дерево)
dernek объединение, союз, общество; ассоциация
deve güreş борьба верблюдов
diğer другой
diyar край
dolu полный, наполненный
dövüşçü боец
duymak зд. чувствовать, испытывать; **duyu** чувство, ощущение, восприятие;
duyarlı чувствительный, восприимчивый
dünya genelinde во всем мире
Dünya kayısı üretiminde Türkiye birinci sıradadır. Турция занимает первое место в мире по производству абрикоса.

eğmek наклонять
elverişli подходящий
en çok более всего, наиболее
ender очень редко, крайне редко
engerek (-ği) гадюка
etkili действенный, эффективный, оказывающий влияние
evcil домашний
fare мышь
findık фундук
gaga клюв
gayet очень, чрезвычайно
geniş широкий
geyik (-ği) олень
görev служба
görülmemiş невиданный, бесподобный
görünüş вид, панорама
göstermek показывать, представлять
götürülmek отвозиться, увозиться
gül роза
gürgen граб (вид небольших лиственных деревьев из семейства Березовых)
güvenli безопасный, надежный
hakim зд. господствующий, доминирующий
haklı справедливо
halk народ
hassas чувствительный, точный
hatta даже
havza бассейн (реки)
hayrete düşürmek удивлять, поражать
hayvan örtüsü фауна
horoz петух
hoş приятный
ılıman умеренный; **ılıman kuşak** умеренный пояс
ibik (-ği) гребешок
İç Anadolu Bölgesi регион внутренней Анатолии
içgüdü инстинкт
içine almak включать в себя
ikiye yarılan разделенный на пополам
iklim климат
ilçe ильче (название административной единицы, соответствующей району)
ilgi gösterilmek заинтересоваться
ilişki отношение
ilişmek трогать
ince тонкий

incir инжир
ipeksi шелковистый
iri крупный; **irilik (-ği)** размер
kabak тыква, кабачок
kabarık пушистый
kalite качество
kaplan тигр
kaplumbağa черепаха
kara çam черная сосна
karaca косуля
karpuz арбуз
karşı *зд.* по отношению к ...
kavun дыня
kavuniçi розовато-желтоватый, темно-желтый
kaşın бук
kaşısı абрикос
kehribar янтарный
kelaynak лесной ибис
kemirici грызун
kenar берег
kendiliğinden сам по себе, сам собой
kertenkele ящерица
keskin острый
kıvrak ловкий, проворный
kıvrık загнутый
koku запах
kolay eğitilen легко обучаемый, дрессируемый
korkulu rüyası страшный сон, внушающий опасение, опасный
korumak защищать, оберегать, охранять; **korunmak** защищаться, охраняться;
koruyucu защищающий, охраняющий
koyun баран, овца
kum песок
kurulmak создаваться, основываться, учреждаться
kuşkucu недоверчивый, сомневающийся
kuvvetli сильный, крепкий, мощный
kuyruk (-ğu) хвост
kümes hayvanları домашняя птица
kürk мех
leke пятно
leopar леопард
Lübnan sediri ливанский кедр
mağlup etmek победить
mersin ağacı мирт

meşe (ağacı) дуб
Misket мускат
muhafız охранник, стражник
muz банан
nesil (-sli) поколение
nitelendirmek характеризовать, квалифицировать
ortam среда, обстановка, условие
oyun игра
ödül приз, награда
ön вперед
ötüş пение
özel зд. особый
özgü характерный, присущий, свойственный
parlak блестящий, прекрасный
parmak палец
pençe когти
piyasa рынок
porsuk (- ğu) барсук
rastlanmak, -(y)A встречаться
rivayet предание, легенда
sabırlı терпеливый
sadakat верность, преданность; **sadık (-ĝı)** верный, преданный
sahip (-bi) хозяин; **sahip olmak, -(y)A** иметь что-либо, обладать чем-либо
saklanmak храниться, сохраняться
saldırgan нападающий, агрессивный
sanatçı артист
saniye секунда
sanki как будто, будто бы
sarımtırak желтоватый
savaş война
ses звук, голос
sevilmek быть любимым
sıcaklık зд. температура
silah оружие
sinek муха
sivri острый, остроконечный
soy род, предки
söylenmek говориться; **söz etmek** говорить
suçlu виноватый
sürü стадо, отара
şeftali персик
şimşir самшит (медленнорастущие вечнозеленые кустарники)
tanım описание, определение, исследование

tarım ürünü продукты сельского хозяйства
tarihçe история
tat (-dı) вкус
tepe bileziği астрагал (крупный вид растений семейства Бобовых)
tercih edilen предпочитаемый
tilki лиса
tükenmek кончиться, иссякнуть
tür вид
tüy пух, перья
uymak, -(y)A подходить, соответствовать
uzun süre длительный срок, период
üçte birinden fazla более трети
üretim производство
vahşi hayvan дикий зверь; **vahşileşmek** одичать, стать диким
vefasız неверный, непостоянный
verimli зд. плодородный, плодоносный
vişne вишня
vücut (-du) тело
yaban дикий; **yaban domuzu** (дикий) кабан
yağlı güreş масляная борьба
yakalamak схватить, поймать
yaklaşık примерно, приблизительно
yararlanmak извлекать пользу/выгоду, использовать
yarı çöl полупустыня
yarışmacı участник соревнований, конкурса
yerli местный
yeşilimsi зеленоватый
yeterli способный, компетентный, достаточный, правоспособный
yetişmek зд. произрастать, расти
yoğun плотный, густой
yönelik направленный, устремленный
yöntem метод
yöre округа, окрестность
yuvarlak круглый
zakkum олеандр
zararlı вредный
zarif изящный, элегантный
zeki умный, смысленный
zemin зд. основа
zeytin (ağacı) маслина (дерево)

Alıştırma 1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Türkiye'nin iklimi nasıldır?
2. Türkiye'nin bitki örtüsü nasıldır?
3. Karadeniz, Akdeniz, Anadolu ve Ege bölgelerinde neler yetiştirmektedir?
4. Türkiye'de meyve ve sebze festivalleri nerede yapılmaktadır? Orada neler göstermektedir?
5. Türkiye'nin hayvan türleri nasıl nitelendirmektedir?
6. Asurlular ve Babililer zamanında Kangal köpekleri nerelerde kullanılmıştır?
7. Kangal köpeklerinin özellikleri nelerdir?
8. Kangal köpeğini diğer köpeklerden ayırarak en önemli özellik nedir?
9. Kangal köpekleri kadınlara ve çocuklara karşı saldırgan mıdır?
10. Van kendisini diğer kedilerden ayırarak en önemli özellik hangisidir?
11. Van kedisi en çok nerelerde yaşar?
12. Van kedisi yiyeceğini nasıl kontrol eder?
13. Van kedilerinin insanlarla ilişkisi nasıldır?
14. Türkiye'de yaşayan en ünlü kuşlar nelerdir? Onları nitelendirebilir misiniz?

Alıştırma 2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.

1. () Türkiye, dört mevsimin belirgin olarak yaşandığı ılıman kuşakta yer alır.
2. () Türkiye iklimleri, beş çeşide ayrılır: Karadeniz, Ege, Akdeniz, İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu iklimleri.
3. () Anadolu yaylalarının bitki örtüsü bozkır ve yarı çöldür.
4. () Bütün evcil hayvanlar ortak özelliklere sahiptir.
5. () Van kedisinin ince kürkü vardır.
6. () Van kedisinin gözleri aynı renktedir.
7. () Van kedisi suda oynamayı seven tek kedi türüdür.
8. () Kangal köpeğinin en belirgin özelliği sahibine duyduğu aşırı sadakattir.
9. () Kelaynak kuşun yaşam alanı Türkiye'nin güney doğusunda yer alan Urfa'nın Birecik ilçesidir.
10. () Denizli horozunun gözleri siyah, bacakları koyu eşil veya kırmızı, ibiği balta şeklindedir.

Alıştırma 3. Aşağıdaki kelimelerin zıt anlamlarını bulunuz ve yazınız.

1. Aptal - _____
2. Vefasız - _____
3. Sıkıcı - _____
4. Zararlı - _____
5. Çirkin - _____

Alıştırma 4. ‘Söylemek’ için eş anlamlarını bulunuz ve yazınız.

Alıştırma 5. Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.

1. В Турции в одно и тоже время года можно купаться в море и заниматься зимними видами спорта. **2.** В некоторых илях (губерниях) Турции проводятся фестивали овощей и фруктов. **3.** Флора Турции включает в себя около 6700 видов растений. **4.** Турция словно мозаичная панорама наполнена различными климатическими регионами и областями. **5.** В Турции выращиваются разнообразные овощи и фрукты. **6.** Более одной трети растений очень старые, а некоторые встречаются только в Турции. **7.** Фауна Турции весьма разнообразна: в горных лесах встречаются олени, лани, косули, кабаны, леопарды, медведи и барсуки; в Среднеземноморье – черепахи и ящерицы; в степных районах - много грызунов и гадюк. **8.** Многие исследователи доказывают, что родиной дыни является маленькая Азия (Анатолия). **9.** Турция занимает первое место в мире по производству абрикоса. **10.** Ванская кошка проверяет температуру еды передними лапами. **11.** Это единственная в мире кошка, любящая плавать. **12.** Ванская кошка получила свое имя от города Ван, находящегося на востоке Турции.

Ödev. Ülkenizin iklimi, bitki örtüsü ve hayvan türlerini anlatır mısınız? Ülkenizde yetişen özel bitkiler ve yaşayan hayvanlar var mıdır?

2. Türkiye'nin en önemli şehirleri

2.1. İstanbul – Türkiye'nin kültür başkenti

İstanbul, Türkiye'nin en kalabalık, ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan en önemli şehridir. Çok eski ve meşhur bir şehridir. İstanbul, üç büyük devlete başkentlik yapmıştır. Bunlar: Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorlukları.

İstanbul, yaklaşık 7500 (yedi bin beş yüz) yıl boyunca Avrupa'daki en yüksek nüfusa sahip şehirlerinden biridir. Bugün İstanbul'un nüfusu 15 (on beş) milyona yaklaşıyor. Ayrıca Asya ve Avrupa kıtaları üzerinde toprakları bulunan dünyada tek şehridir. İstanbul Boğazı, şehri ikiye ayırır. Bu boğaz üzerinde iki köprü vardır. Bu köprülerden birincisi Boğaziçi Köprüsü, ikincisi ise Fatih Sultan Mehmet Köprüsüdür. Bu köprüler Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlar. Boğaziçi köprüsü Avrupa'da birinci, dünyada dördüncü büyük köprüdür. İstanbul; medeniyetler, kültürler ve dinler açısından da oldukça önemli bir şehridir.

Üç büyük dini barındıran İstanbul'da; Müslümanlar, Hristiyanlar ve Yahudiler kardeşçe yaşamaktadırlar.

İstanbul, ticaret, turizm, eğitim ve kültür merkezidir. Şehirde birçok alışveriş merkezi vardır. İstanbul'da hayat çok renkli ve hızlıdır. Özellikle gece hayatı çok renkli ve hareketlidir. 32 (otuz iki) ilçeden oluşan şehir, İstanbul Boğazı boyunca ve Haliç'i çevreleyecek şekilde Türkiye'nin kuzey batısında kurulmuştur. Dünyanın en eski şehirlerinden biri olan İstanbul. M.Ö. (Milattan Önce) 5500 (beş bin beş yüz) yıllarında Oy-Urum Atınların beyliği, 330 – 395 (üç yüz otuz – üç yüz doksan beş) yılları arasında Roma İmparatorluğu, 395 - 1204 (üç yüz doksan beş – bin iki yüz dört) ile 1261 – 1453 (bin iki yüz altmış bir – bin dört yüz elli üç) yılları arasında Bizans İmparatorluğu, 1204 – 1261 (bin iki yüz dört – bin iki yüz altmış bir) yılları arasında Latin İmparatorluğu ve son olarak 1453 – 1922 (bin dört yüz elli üç – bin dokuz yüz yirmi iki) yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapmıştır. İstanbul'un tarihi bölgeleri 1985 (bin dokuz yüz seksen beş) yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Listesi'ne alınmıştır.

Türkiye, çok tarihi yerlere sahip olan bir ülkedir. Bu bakımdan İstanbul özellikle enteresandır. İstanbul'un en meşhur saraylarının başında Dolmabahçe, Çırağan ve Topkapı Sarayı gelir. Ayasofya Müzesi, Kapalı Çarşı ve Kız Kulesi de çok meşhurdur. İstanbul'da ünlü semtler de vardır. Beyoğlu, Taksim, Bebek, Kadıköy ve Üsküdar belli başlı önemli semtlerdendir. Binlerce yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilen İstanbul, sayısız tarihi eserleri bağrında saklar.

İstanbul, dünyanın sayılı metropol şehirlerinden biridir. Kıtaların bulunduğu bu güzel şehri hayatında bir kez görmelisiniz.

İstanbul'un tarihi, anıtlar ve yapıtların fazlalığı, ve Boğaz'a sahip olması nedeniyle gözde turizm merkezlerinden biridir. Türistler İstanbul'da vapurla Boğaz'ı

gezer, Kapalı Çarşı'da alışveriş yapar, adalarda faytona binerler. Bazıları Ortaköy'de deniz kenarında balık yer, bazıları ise Çiçek Pasajı'nda Türk müziği dinler.

İstanbul'un sembollerinden birisi laledir. Lalenin bilinen pek çok çeşidi vardır. Bunlar arasında en dikkat çekenlerden biri de İstanbul Lalesi'dir. İstanbul Lalesi, alışılmış lalelerden oldukça farklıdır. Yaprakları sivri ve badem şeklinde olan İstanbul lalesinin 1588 (bin beş yüz seksen sekiz) çeşidi vardı. Osmanlılar da laleyi çok sevmişler ve fethettikleri toprakları lalelerle süslemişlerdir.

Lale, İstanbul'un fethinden sonra Avrupa topraklarına geçmiştir. Padişah kaftanları, saray eşyaları lale motifleriyle bezenmiştir. Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman ve III. (üçüncü) Ahmet laleye en düşkün padişahlardı.

16'ncı (on altıncı) yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman tarafından Hollanda Kralı'na gönderilen laleler, ilk başta Hollandalıları ve kısa zaman içinde tüm Avrupalıları hayranlık içinde bırakmıştır.

Birçok yerli ve yabancı şiir, şarkı ve filmlerin teması olan İstanbul, 2006 (iki bin altı) yılında AB (Avrupa Birliği) Konseyi'nce 2010 (iki bin on) Avrupa Kültür Başkenti olarak seçilmiştir. Şimdi Türkler, bu şehri "Marka Kent" haline getirmeyi hedefliyorlar.

Sözlük

AB (Avrupa Birliği) Konseyi Совет Евросоюза

açından с точки зрения

ada остров

alışveriş merkezi торговый центр

alışılmak быть привычным

anıt памятник, монумент

badem миндаль

bağır (-ğrı) сердце

barındırmak находить место, уютиться

başında gelmek прежде всего

belli başlı главный, основной, значительный

beylik (-ği) княжество, удельные владения бея

bezenmek наряжаться

boyunca вдоль

bunlar arasında среди них

çevrelemek окружать

dikkat çekmek привлекать внимание

Dünya Miras Listesi Список Всемирного наследия

düşkün, -(y)A падкий, склонный

eğitim образование, образовательный

enteresan интересный

eser произведение, творение

fayton фаятон
fethetmek завоевать
gözde фаворит, любимчик
hal (li) состояние
hayranlık içinde bırakmak изумлять, удивлять, поражать
hedeflemek ставить целью
hediyelik eşya сувенир
ibadet богослужение, поклонение
ilk başta во-первых
kaftan кафтан
kalabalık густонаселенный
kardeşçe по-братски
kent город
konum положение
lale тюльпан
metropol метрополия
saklamak хранить
saray дворец
sayılı считанный, редкий; **sayısız** бесчисленный
seçilmek быть выбранным, выбираться
sembol символ
semt район (города)
şiir стихотворение
UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim Ve Kültür Kurumu) организация ООН по вопросам образования, науки и культуры
vapur пароход
yahudi еврей, иудей
yalnızca только
yapıt произведение, творение
yaprak лист
yl boyunca на протяжении лет
yılları arasında в период с ...

Yer adları ve özel isimler

Bizans İmparatorluğu Византийская империя
Haliç Золотой Рог
Hollanda Голландия
Kanuni Sultan Süleyman Сулейман Великолепный
Kapalı Çarşı крытый рынок
Kız Kulesi Девичья башня
Osmanlı İmparatorluğu Османская империя
Roma İmparatorluğu Римская империя

Alıştırma 1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. İstanbul, nasıl bir şehirdir?
2. İstanbul'un nüfusu kaç milyondur?
3. İstanbul'un neleri meşhurdur?
4. İstanbul hangi devletlere başkentlik yapmıştır?
5. İstanbul'da hangi Boğaz bulunmaktadır?
6. İstanbul'un iki ünlü köprüsünün adı nelerdir?
7. İstanbul'un tarihini anlatabilir misiniz?
8. İstanbul hangi tarih yerlere sahiptir?
9. İstanbul'da hangi dinler kardeşçe yaşamaktadırlar?
10. İstanbul'un sembollerinden birisini yazınız?
11. İstanbul'un en meşhur sarayları hangileridir?
12. Türkler bu şehri şimdi hangi konuma getirmeyi hedefliyorlar?

Alıştırma 2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.

1. () İstanbul'daki iş yerleri genellikle Avrupa'dadır.
2. () İstanbul, Türkiye'nin en kalabalık şehirdir.
3. () İstanbul, sadece bir sahil kentidir.
4. () İstanbul, Asya kıtasındadır.
5. () İstanbul Boğazında iki köprü vardır.
6. () İstanbul, dünyanın sayılı metropol şehirlerinden biridir.
7. () Dolmabahçe ve Topkapı Sarayları İstanbul'dadır.
8. () İstanbul'da farklı dinler birlikte yaşayabilmektedir.
9. () İstanbul iki kıtayı birbirine bağlar.
10. () İstanbul'da yalnızca yerli turist gelir.
11. () İstanbul'un gece hayatı çok renklidir.
12. () Turistler İstiklal Caddesi'nde faytona biner.

Alıştırma 3. Aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

1. İstanbul'un nüfusu yaklaşık _____ milyondur.

- A) on B) on bir C) on iki D) on beş

2. İstanbul'u _____ ikiye ayrılır.

- A) Marmara Denizi B) Karadeniz C) Taksim D) İstanbul Boğazı

3. Boğaziçi Köprüsü Avrupa'da _____ büyük köprüdür.

- A) birinci B) ikinci C) üçüncü D) dördüncü

4. İstanbul, çok _____ ve çok meşhur bir şehirdir.

- A) yeni B) küçük C) eski D) sıcak

Alıştırma 4. *Aşağıdaki kelimeleri eşleştiriniz.*

<u>Adalar</u> 'da	müzik dinliyorlar.
<u>Kapalı Çarşı</u> 'da	yemek yiyorlar.
<u>Ortaköy</u> 'de	<u>faytonla</u> geziyorlar.
<u>Çiçek Pasajı</u> 'nda	<u>hediyelik eşyalar</u> alıyorlar.

Kalabalık	İstanbul
En meşhur	Topkapı <u>Sarayı</u>
Hareketli	İstanbul'un gece hayatı
Hızlı	Doğu ve Batı'nın kültürleri
Farklı	İstanbul'da hayat

Alıştırma 5. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

1. Стамбул – один из самых старых городов в мире. 2. Исторические районы Стамбула в 1985 году были внесены в Список Всемирного наследия ЮНЕСКО. 3. Стамбул был столицей трех империй: Римской, Византийской и Османской. 4. Босфор разделяет Стамбул пополам. 5. Через этот пролив протянуты два моста: Босфорский и Фатих Султан Мехмет. 6. Эти мосты соединяют Азиатский и Европейский континенты. 7. Босфорский мост – первый в Европе и четвертый в мире по величине. 8. Стамбул - очень важный город с точки зрения цивилизаций, культур и религий. 9. В Стамбуле по-братски живут мусульмане, христиане и евреи. 10. Сегодня население Стамбула приближается к 15 миллионам. 11. Стамбул – центр туризма, торговли, образования и культуры. 12. Стамбул состоит из 32 ильче. 13. Туристы в Стамбуле плавают на пароходе по Босфору, делают покупки в крытом рынке, катаются на островах на фэтонах. 14. Тюльпан - один из символов Стамбула. 15. Стамбул – тема многих местных и зарубежных стихотворений, песен и фильмов. 16. В 2006 году Советом Евросоюза Стамбул был выбран в качестве культурной столицы Европы 2010 г.

Ödev. *Ülekenizin kültür başkenti var mıdır? Onu anlatayabilir misiniz?*

2.2. İstanbul'un harikaları

2.2.1. Ayasofya

Türkiye'ye gelen yabancıların büyük bir çoğunluğu tarafından gezilen İstanbul şehri, gerek doğal güzelliği gerekse tarihi eserleri ile herkesi büyüler. Bu şehirdeki en eski yapılardan biri de Ayasofya'dır. Ayasofya Müzesi İstanbul'un en önemli tarihi yapılarından biridir. 921 (dokuz yüz yirmi bir) yıl kilise, 481 (dört yüz seksen bir) yıl da cami olarak hizmet gören Ayasofya da tam anlamıyla gizemlerle doludur. İstanbul'un Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilmesinden sonra Ayasofya Kilisesi Camiye dönüştürülmüştür. Günümüzde Ayasofya bütün turistler için açık bir müzedir.

M.S. (Milattan Sonra) 532-537 (beş yüz otuz iki - beş yüz otuz yedi) yılları arasında İmparator Theodosius tarafından yapılmıştır. Yapımında 10. 000 (on bin) işçi çalışmış ve büyük bir servet harcanmıştır.

Ancak Justinian zamanında 532 (beş yüz otuz iki) yılındaki Nika isyanı sırasında tamamen yanmıştır. Justinian tarafından tekrar yapılması için emir verilmiş ve 5 (beş) yıl sonra da yenisi halka açılmıştır. Çağın ünlü mimarlarından Miletoslu İsidoros ve Trallesli Anthemios günümüze ulaşan Ayasofya'yı inşa etmiştir. İç mekân, 100 x 70 (yüz yetmiş) metre ölçüsünde olup, üzeri dört büyük ayağın taşıdığı 55 (elli beş) metre yüksekliğinde, 30 (otuz) metre çapında kubbe ile örtülmüştür.

1453 (bin dört yüz elli üç) yılında İstanbul'un fethiyle beraber Fatih Sultan Mehmet tarafından yapı kuvvetlendirilmiş, Mimar Sinan zamanında ise eklemeler yapılmıştır. Sultan Abdülmecit zamanında ise Fossati kardeşler tarafından çeşitli restorasyonlar yapılmıştır. 1935 (bin dokuz yüz otuz beş) Şubat ayında ise hem Müslümanların hem de Hristiyanların kutsal saydığı bu mekân Atatürk'ün emriyle ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kararıyla müze olarak ziyarete açılmıştır. 1985 (bin dokuz yüz seksen beş) yılında Ayasofya Müzesi UNESCO tarafından Dünya mirası listesine alınmıştır.

Ayasofya'nın kible tarafında, solda ve en sonda olan kapının iç tarafındaki sütun yaz-kış nemlidir. Bunun için bu sütuna "Terleyen Dilek" adı verilmiştir. Baş ağrısı çekenlere ve başka hastalıkları yakalananlara bu dilekten damlayan suyun iyi geldiği inancı oldukça yaygındır.

Bu cami müzeye dönüştürülene kadar büyük salonun ortasında bulunan ve kalp hastalarının suyundan içerek iyileştiği söylenen, içinde bugün bile su bulunan kuyunun üzeri 50 (elli) cm (santimetre) çapında demir bir kapakla örtülmüştür. Bu kuyuya yedi metrelik bir çubuk sarkıtıldığında bile dibine ulaşılamamaktadır.

Ayasofya'nın orta kible kapısı üzerinde sarı pirinçten yapılmış, içinde Kraliçe Sofya'nın yattığı bir tabut bulunmaktadır. Bu tabutla ilgili "Bu tabutu yerinden oynatırsanız tüm bina yıkılır." diye bir inanç vardır. Çünkü söylenenlere göre tabuta el sürülürse tüm bina büyük bir gürültüyle sallanmaya başlıyormuş.

Sözlük

ayağın taşıdı колонна
baş ağrısı çeken испытывающий головную боль
bile даже, уже
bina здание
büyülemek, -(y)İ очаровать, заморозить
cilt (-di) кожа
çağın эпоха, век, период
çap диаметр, размер, величина
çubuk прут
damlamak капать
demir железо
dip (-bi) дно
direk (-ği) столб
dönüştürülmek превратиться
ekleme пристройка
emir (-ri) приказ
fetih (-thi) завоевание, покорение
geker.....gerek..... кактак и; или...или...; хоть...хоть...
gizem мистика
günümüze ulaşan сохранившийся до наших дней
gürültü шум, грохот
harcanmak израсходоваться
hizmet görmek служить; **hizmet gören** служивший
İç mekân внутренняя площадь
İmparator император
İnanç (-cı) верие
isyân восстание, мятеж, бунт
işçi рабочий
kalp hastası сердечнобольной
kapak (-ğı) крышка, дверца
kara решение
kible кибла (направление в Каабе – сторона, куда обращаются лицом во время молитвы)
kraliçe королева
kubbe купол
kutsal священный
kuvvetlendirilmek усиливаться, подкрепляться
kuyu колодец
mekân место
mezar могила
mimar архитектор, зодчий

nemli влажный, сырой
oynatmak сдвинуть с места, побеспокоить
örtülmek накрываться, закрываться
pirinç латунь, желтая медь
restorasyon реставрация
sallanmak раскачиваться, шататься, колебаться
sarkılmak спускаться, свешиваться
saymak считать
servet богатство, состояние
sürülmek прикасаться, дотрагиваться
sütun колонна
tabut гроб
tam anlamıyla в полном смысле слова
tamamen полностью
tekrar снова, опять
tüm полностью, целиком
ulaşılmak достигать, доходить, соприкасаться
verilmek даваться, отдаваться
yakalamak схватить; **yakalan** схвативший
yanmak сгореть
yapılmak создаваться
yapım создание
yıklmak рухнуть
yükseklik (-ği) высота
ziyaret посещение

Özel isimler

Abdülmecit Абдюльмеджит (1823-1861)
Ayasofya Собор Святой Софии
Theodosius Феодосий
Trallesli Anthemios Антемис Траллийский
Fossati kardeşler братья Фоссати
Miletoslu İsidoros Исидор Милетский
Mimar Sinan Мимар Синан (1489-1588)
Justinian Юстиниан
“Terleyen Dilek” «Влажная колонна», «Потеющая колонна»
Nika Ника

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Ayasofya ne olarak ve kaç yıl hizmet gördü?
2. Ayasofya kilisesi kim tarafından camiye dönüştürülmüştür?

3. Bugün Ayasofya ne olarak hizmet görüyor?
4. Ayasofya Müze olarak ne zaman ziyarete açılmıştır ve kimin emriyle ve kararıyla?
5. Ayasofya ne zaman ve kim tarafından yapılmıştır?
6. Ayasofya'nın tarihini anlatır mısınız?
7. Ayasofya Müzesi UNESCO tarafından Dünya mirası listesine alınmıştır mı?
8. “Terleyen Dilek” sütunu anlatabilir misiniz?
9. Ayasofya'nın içinde ne bulunmaktadır?
10. Kraliçe Sofya'nın tabutla ilgili hangi inanç vardır?

Alıştırma 2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına ‘D’; yanlış olanın başına ‘Y’ yazınız.

1. (...) 921 (dokuz yüz yirmi bir) yıl kilise, 481 (dört yüz seksen bir) yıl da cami olarak hizmet gören Ayasofya da tam anlamıyla gizemlerle doludur.
2. (...) İstanbul'un Fatih Mehmet Sultan tarafından fethedilmesi ile birlikte Ayasofya Kilisesi Camiye dönüştürülmüştür.
3. () Günümüzde Ayasofya bütün turistler için açık bir müzedir.
4. (...) Ayasofya M.S. (Milattan Sonra) 532-537 (beş yüz otuz iki - beş yüz otuz yedi) yılları arasında Fatih Mehmet Sultan tarafından yapılmıştır.
5. (...) Çağın ünlü mimarlarından Miletoslu İsidoros ve Trallesli Anthemios'a günümüze ulaşan Ayasofya inşa ettirilmiştir.
6. (...) 1935 (bin dokuz yüz otuz beş) Şubat ayında ise hem Müslümanların hem de Hristiyanların kutsal saydığı bu mekân Atatürk'ün emriyle ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kararıyla müze olarak ziyarete açılmıştır.
7. (...) Ayasofya Müzesi UNESCO tarafından Dünya mirası listesine alınmıştır.
8. (...) Baş ağrısı çekenlere ve başka hastalıkları yakalananlara “Terleyen dilek”ten damlayan suyun iyi geldiği inancı oldukça yaygındır.

Alıştırma 3. Aşağıda verilen tümcelerdeki yanlışları bulup doğrularını söyleyin.

Ayasofya'nın kible tarafında sağda ve en başta olan kapının dış tarafındaki sütun yaz kış nemlidir. Bu direkten damlayan suyun cilt hastalıklarına iyi geldiği inancı yaygındır. Eskiden bir müzeyken sonradan camiye dönüştürülen Ayasofya'da Kraliçe Sofya'nın yattığı bir mezar vardır.

Alıştırma 4. Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.

1. Музей Айя-Софья, 921 год служивший в качестве церкви, 481 год – в качестве мечети, в полном смысле слова наполнен мистикой. 2. После завоевания Стамбула Фатихом Султаном Мехметом собор Святой Софии превратился в мечеть. 3. В наши дни собор Святой Софии – музей, открытый для всех туристов. 4. В период с 532 по 537 гг. н. э. собор Святой Софии

создавался императором Феодосием. **5.** Над созданием собора трудились 10 000 рабочих и было потрачено огромное состояние. **6.** В эпоху Юстиниана в 532 г. во время восстания «Ника» собор Святой Софии полностью сгорел. **7.** Юстиниан дал приказ восстановить собор Святой Софии, и через 5 лет новая Айя-Софья была открыта народу. **8.** Известные архитекторы своего времени Исидор Милетский и Антемис Траллийский создали собор Святой Софии, дошедший до наших дней. **9.** Внутренняя площадь собора 100 x 70; 4 больших колонны высотой 55 метров, собор накрыт куполом, 30-метрового диаметра. **10.** В 1453 году вместе с захватом Стамбула Фатих Мехмет укрепил строение, во времена архитектора Синана создавались пристройки. **11.** Во времена Султана Абдюльмеджита братья Форссати проводили разнообразную реставрацию. **12.** В феврале 1935 г. собор Святой Софии как место, считавшееся священным и для христиан, и для мусульман, по приказу Ататюрка и по решению Великого Национального Собрания Турции (ВНСТ) был открыт для посещения в качестве музея. **13.** В 1985 году Айя-Софья была внесена в состав Всемирного наследия ЮНЕСКО.

2.2.2. Sultanahmet Camii

Sultanahmet Camii, Sedefkâr Mehmet Paşa'nın en önemli eserlerinden birisidir. Bu camii yalnızca bir ibadet yeri olarak değil aynı zamanda eğitim, ticaret ve sosyal faaliyetlerin merkezi olarak inşa edilmiştir. Caminin süslemesinde kullanılan 20.000 (yirmi bin)den fazla çini nedeniyle yabancılar tarafından mavi cami olarak isimlendirilmektedir.

Bu cami 1609-1616 (bin altı yüz dokuz – bin altı yüz on altı) yılları arasında Sultan Ahmet tarafından aynı ismi taşıyan meydanda yaptırıldı. Caminin mimarı Sedefkâr Mehmet Ağa'dır. Türkiye'nin altı minareli tek camisidir.

Camii bölümü 64x72 (altmış dört yetmiş iki) metre boyutlarındadır. Caminin içi 260 (iki yüz altmış) pencereyle aydınlatılmıştır. Yazıları Diyarbakırlı Seyyid Kasım Gubarî tarafından yazılmıştır. Camii çevresindeki yapılarla birlikte bir külliye biçiminde oluşturulmuştur.

Sözlük

aydınlatılmak освещаться

boyut (-tu) габарит, размер

bölüm зд. площадь, размер

çini фаянс

isimlendirmek давать имя, именовать, давать название, называть

külliye комплекс сооружений вокруг мечети (медресе, благотворительные учреждения, библиотека, больница и т. п.)

mavi голубой

meydan площадь

taşıyan носящий

yazı зд. надпись

Özel isimler

Sultanahmet Camii Голубая мечеть

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Sultanahmet Camii yabancılar niçin tarafından mavi camii olarak bilinir?
2. Sultanahmet Camii ne zaman ve kim tarafından yaptırıldı?
3. Sultanahmet Camii nerede yaptırıldı?
4. Sultanahmet Camii'nin mimarı kimdir?
5. Sultanahmet Camii'nin özelliği nedir?

Alıştırma 2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına ‘D’; yanlış olanın başına ‘Y’ yazınız.

1. (...) Sultanahmet Camii, Sedefkâr Mehmet Paşa’nın en önemli eserlerinden birisidir.
2. (...) Sultanahmet Camii yalnızca bir ibadet yeri olarak inşa edilmiştir.
3. (...) Sultanahmet Camii 1609-1616 (bin altı yüz dokuz – bin altı yüz on altı) yılları arasında Sultan Ahmet tarafından aynı ismi taşıyan meydana yapıldı.
4. (...) Sultanahmet Camii’nin mimarı Sinan’dır.
5. (...) Sultanahmet Camii Türkiye’nin altı minareli tek camiidir.

Alıştırma 3. Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.

1. Голубая мечеть – одно из важнейших творений Седефкара Мехмета паши.
2. Эта мечеть была одновременно местом богослужения и центром образовательной, торговой и социальной активности.
3. Из-за того, что на украшение мечети ушло более 20 000 фаянса, иностранцами эта мечеть прозвана голубой.
4. Голубая мечеть строилась в период с 1609 по 1616 гг. Султаном Ахметом на площади, носящей такое же название.
5. Голубая мечеть – единственная мечеть в Турции, имеющая шесть минаретов.
6. Все строения, окружающие голубую мечеть, образуют комплекс сооружений, включающий медресе, библиотеку, больницу, благотворительные учреждения и т.п.

2.2.3. Yerebatan Sarnıcı

Yerebatan Sarnıcı, yer altından, İstanbul'a su taşımak amacıyla IV. (dördüncü) yüzyılda yaptırılmıştır. 9 800 (dokuz bin sekiz yüz) m² (metre kare)'lik bir alanı kaplar. Uzunluğu 141 (yüz kırk bir) metre, genişliği ise 73 (yetmiş üç) metredir.

Kentin su ihtiyacını karşılamak için yapılan sistemler şehrin kuruluş dönemine kadar uzanmaktadır. İki en önemli su kemeri, Roma döneminde inşa edilmiş: Mazul Kemer ve Bozdoğan Kemer (Valens Kemer)'dir. Şehrin kuruluş dönemlerinde su ihtiyacı, yeraltı kaynaklarından sağlanıyordu. Ayrıca Valens zamanında Belgrad Ormanları'nda bir bent de yaptırılmıştır. Kağıthane Deresi'nin suları ızgaralarda toplanarak şehrin su ihtiyacını karşılamak için kullanılmıştır. Toplananlar sular şehrin çeşitli sarnıçlarına toplanmıştır. Bu sarnıçların en büyük ve en önemlileri Binbirdirek Sarnıcı (Philoxenos) ve Yerebatan Sarnıcı'dır. Şehirde nüfusun giderek artması sonucu yine su sıkıntıları çekilmeye başlanmış, bunun üzerine Kanuni Sultan Süleyman bu sorunun çözülmesi için 'Ser Mimarın-ı Cihan ve Mühendisan-ı Devran' diye ma'ruf Mimar Sinan'ı görevlendirdi.

Böylece 1555 (bin beş yüz elli beş) yılında Kırkçeşme Su Tesislerinin inşasına başlanmış oldu. Daha sonraki yıllarda suya olan ihtiyacın ve halkında isteği sonucu, küçük ikmal şebekeleriyle halkın kullanımına açık çeşmeler yapılmaya başlandı.

Yerebatan Sarnıcı XVI. (on altıncı) yüzyılına kadar kullanılmıştır, sonra çok kirlenmiştir. Sadece 1987 (bin dokuz yüz seksen yedi) yılında temizlenen sarnıç, şu an müze olarak kullanılmaktadır.

Sözlük

bent (-di) плотина, запруда

civarında в окрестности, в районе

çeşme источник, водоем

çözülme решение

dere речка, ручей

dönem период

genişlik (-ği) ширина

görevlendirmek возлагать обязанности

ızgara решетка (устанавливаемая на входном отверстии водосточной трубы)

ihtiyacı karşılamak удовлетворять потребности

ikmal şebeke сеть снабжения

kaplamak покрывать

kaynak (-ğı) источник

kemer зд. арка, свод, акведук

kirlenmek загрязняться

ma'ruf известный, знаменитый

sağlanmak обеспечиваться

sarnıç (-cı) водохранилище, цистерна

'Ser Mimarın-ı Cihan ve Mühendisan-ı Devran' «главный архитектор мира и инженер эпохи»

su sıkıntıları çekilmek испытывать трудности с водой

temizlenmek очищаться

tesis сооружение

uzanmak зд. восходить

uzunluk (-ğu) длина

yeraltı подземный

Özel isimler

Binbirdirek Sarnıcı Цистерна Филоксена

Valens Kemerі акведук Валента

Yerebatan Sarnıcı Цистерна Базилика

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Yerebatan Sarnıcı hangi amaçla ve ne zaman yaptırılmıştır?
2. Kanuni Sultan Süleyman su sıkıntıları çekilmeye çözümleri için kimi görevlendirdi?
3. Yerebatan Sarnıcı kaçınıcı yüzyılına kadar kullanılmıştır?
4. Bugün Yerebatan Sarnıcı ne olarak kullanılmaktadır?

Alıştırma 2. *Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.*

1. (...) Yer altından, İstanbul'a su taşımak amacıyla IV. (dördüncü) yüzyılda yaptırılmıştır.
2. (...) Şehirde nüfusun giderek artması sonucu yine su sıkıntıları çekilmeye başlanmış, bunun üzerine Kanuni Sultan Süleyman bu sorunun çözümleri için 'Ser Mimarın-ı Cihan ve Mühendisan-ı Devran' diye ma'ruf Mimar Sinan'ı görevlendirdi.
3. (...) Yerebatan Sarnıcı XVII. (on yedinci) yüzyılına kadar kullanılmıştır, sonra çok kirlenmiştir.
4. (...) Sadece 1978 (bin dokuz yüz yetmiş sekiz) yılında temizlenen sarnıç, şu an müze olarak açılmıştır.

Alıştırma 3. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

1. Цистерна Базилика была построена под землей в IV. веке с целью привоза воды.
2. Длина водохранилища 141 метр, ширина - 73 метра.
3. Потолок цистерны поддерживает 336 колонн 8-ми метровой высоты.

4. Площадь цистерны составляет 9 800 м². **5.** В результате увеличения населения города снова начали испытывать трудности с водой, поэтому Сулейман Великолепный обязал «главного архитектора мира и инженера эпохи» знаменитого архитектора Синана решить эту проблему. **6.** Цистерна Базилика использовалась до XVI. века, после чего была очень сильно загрязнена. **7.** Только в 1987 г. очищенное водохранилище было открыто в качестве музея.

2.2.4. Dolmabahçe Sarayı

Dolmabahçe Sarayı, İstanbul Boğazının hemen yanında ve Avrupa kıyısında bulunmaktadır. Bu harika Saray, XIX. (on dokuzuncu) yüzyılda kurulmuştur. Yapımına 1843 (bin sekiz yüz kırk üç) yılında Sultan Abdülmecit döneminde başlanan ve çevre duvarlarıyla birlikte 1856 (bin sekiz yüz elli altı) yılında bitirilen Dolmabahçe Sarayı 110.000 (yüz on bin) m² (metre kare)yi aşan bir alan üstüne kurulmuş 16 (on altı) ayrı bölümden oluşmaktadır.

Bu Sarayı osmanlı mimarîsinin en önemli yapıtlarından birisidir. Bu eserin zenginliği baş döndürücüdür: Sarayın işlemesi ve süslemesi için 14 (on dört) ton altın ve 40 (kırk) ton gümüş kullanılmıştır. Süslemesi dönemin en ünlü sanatkârlarına yaptırılmıştır. 45.000 (kırk beş bin) m² (metre kare)lik kullanılabilir döşeme alanı, 285 (iki yüz seksen beş) odası, 46 (kırk altı) salonu, 6 (altı) hamamı ve 68 (altmış sekiz) tuvaleti vardır. Sarayda Hereke'de dokunmuş 4454 (dört bin dört yüz elli dört) m² (metre kare) halı serilidir.

Dolmabahçe Sarayı'ndaki tarihi tablolar göz doldurmaktadır. Sultan için yapılan Ayvazovski tarafından tablo koleksiyonu burada bulunmaktadır.

Harem ve Mabeyn bölümleri arasında yer alan muayede salonu; Dolmabahçe Sarayın en yüksek ve en görkemli salonudur. 2000 (iki bin) m² (metre kare)yi aşan alanı, 56 (elli altı) sütunu, yüksekliği 36 (otuz altı) m (metre)'yi bulan kubbesi ve bu kubbeye bağlı yaklaşık 4,5 (dört nokta beş) tonluk İngiliz yapımı avizesiyle bu salon, sarayın diğer bölümlerinden belirgin bir biçimde ayrılmaktadır.

Bodrumuyla birlikte 3 (üç) katlıdır. Dış duvarları taştan, iç duvarları tuğladan, döşemeleri ahşaptan yapılmıştır. Çağın teknolojisine açık olarak saraya 1910-1912 (bin dokuz yüz on - bin dokuz yüz on iki) yıllarında elektrik ve kalorifer eklemiştir.

Bulunduğu mevkinin coğrafi güzelliği, mimarî görünüşü ve iç ve dış dekorasyon zenginliği ile muhteşem olan Dolmabahçe Sarayı, pek çok tarihî hadiselere sahne olmuştur. Osmanlı sultanlarından altı padişah bu Sarayda oturmuştur. Birkaç oda, Mustafa Kemal Atatürk'ün son döneminde özel oda olarak kullanılmıştır.

Günümüzde turistlerin ilgisini en çok çeken odalar, harem odaları; çünkü onlara bakarak, turistler sultanların hanımlarının ve çocuklarının hayatlarını öğrenebilmektedir. Bazı bölümleri restore edilmiş ve ziyarete açılmış bulunmaktadır.

Sözlük

ahşap деревянный

baş döndürücü переворачивающий разум

altın золото

avize люстра

biçim вид, форма

bodrum подвал, подвальное помещение

çağ эпоха, век
döşem устройство, сооружение
döşeme alanı общая площадь
duvar стена
eklemek зд. добавлять
görkemli [внешне] великолепный, блестящий, пышный
göz doldurmak поражать
gümüş серебро
hadise событие, случай
halı ковер
harem гарем
işleme зд. отделка
kalorifer центральное отопление
kat этаж
mevki месторасположение
mimari архитектура, зодчество
muayede [взаимное] поздравление с праздником
restore edilmek быть отреставрированным
sahne olmak становиться ареной
sanatkâr = sanatçı зд. искусный мастер
serilmek быть разостланным, растеленным
tablo koleksiyonu коллекция картин
taş камень
tuğla кирпич

Özel isimler

Mabeyn зд. особые апартаменты султана (доступные только избранным офицерам, камергерам, фаворитам) или специальные покои султанского дворца (где давались аудиенции)

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Dolmabahçe Sarayı kim tarafından yaptırılmaya başlanmıştır?
2. Dolmabahçe Sarayı ne zaman bitirilmiştir?
3. Dolmabahçe Sarayı'nda kaç oda bulunmaktadır?
4. Dolmabahçe Sarayı'nın en büyük salonu kaç m² (metre kare)dir?
5. Dolmabahçe Sarayı kaç m² (metre kare)lik bir alan üzerinde kuruludur?
6. Hangi Rus ressamının tablo koleksiyonu Dolmabahçe Sarayı'nda bulunmaktadır?
7. Bu sarayı ziyaret etmek ister misiniz?
8. Çağın teknolojisine açık olarak saraya 1910-1912 (bin dokuz yüz on - bin dokuz yüz on iki) yıllarında neler eklemiştir?
9. Dolmabahçe Sarayında kimler oturmuştur?

10. Mustafa Kemal Atatürk bu Sarayında oturmuştur mu?
11. Harem odaları, neden turistlerin ilgisini en çok çeken odalardandır?
12. Günümüzde Dolmabahçe Sarayı ne olarak kullanılmaktadır?

Alıştırma 2. *Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına ‘D’; yanlış olanın başına ‘Y’ yazınız.*

1. (...) Dolmabahçe Sarayı, İstanbul Boğazının Avrupa kıyısında bulunuyor.
2. (...) Bu harika Saray XVIII. (on sekizinci) yüzyılda kurulmuştur.
3. (...) Sultan için yapılan Rubins tarafından tablo koleksiyonu burada bulunmaktadır.
4. (...) Birkaç oda Mustafa Kemal Atatürk’ün özel odası idi.
5. (...) Sarayın bazı bölümleri restore edilmiş ve ziyarete açılmış bulunmaktadır.

Alıştırma 3. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

1. Дворец Долмабахче находится на европейском берегу Босфора. **2.** Этот чудесный дворец был основан в XIX веке. **3.** Дворец Долмабахче - один из важнейших творений османской архитектуры. **4.** Богатство этого творения переворачивает разум: для отделки и украшения дворца было использовано 14 тонн золота и 40 тонн серебра. **5.** Исторические картины дворца Долмабахче поражают. **6.** Коллекция картин, выполненная для султана Айвазовским, находится здесь. **7.** Во дворце, открытом веку технологий, в 1910-1912 гг. появилось электричество и центральное отопление. **8.** Дворец Долмабахче, известный богатством красоты географического местоположения, архитектурой, внутренней и внешней декорацией, становился ареной очень многих исторических событий. **9.** Шесть падишахов из османских султанов жили в этом дворце. **10.** Несколько комнат были личными комнатами Мустафы Кемалья Ататюрка. **11.** На сегодняшний день наиболее привлекательными для туристов являются комнаты гарема, потому что, глядя на них, туристы могут узнать о жизни жен и детей султанов. **12.** Часть дворца была отреставрирована и открыта для посещения.

2.2.5. Topkapı Sarayı

Topkapı Sarayı 1453 (bin dört yüz elli üç) yılında kurulmuştur. 400 (dört yüz) yıl boyunca bu Saray sultanların ikametgâhı olarak kullanıldı. Sarayın hazinesinde çok harika mücevherler bulunmaktadır. Mesela, orada 4 (dört) kiloluk bir zümrüt saklanmaktadır! Müzenin salonlarında ise eşi olmayan altın şamdan, nargile, fildişi çekmeceler, mücevherlerle süslenmiş silahlar vardır. Orada 24 (yirmi dört) bin kitap ve manüskri sahip olan sultan kütüphanesi vardır.

Topkapı Sarayı, İstanbul'da Boğaza, Haliç'e ve Marmara Denizi'ne bakan bir yarımada'nın üstünde inşa edilmiştir. Sarayın etrafını saran duvarları, ana giriş kapısı ve ilk binalar Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmıştır. Saray bugünkü hâlini daha sonraki yüzyıllarda eklenen yapılarla almıştır. Topkapı Sarayı 1856 (bin sekiz yüz elli altı)'ya kadar Fatih Sultan Mehmet'ten başlayarak Osmanlı padişahlarının resmî Sarayı idi. Sultan Abdülmecid'in Dolmabahçe'ye taşınmasıyla görevine idari bina olarak devam etti. XIX. (on dokuzuncu) yüzyılın sonlarında Sarayda arkeoloji müzesi yapıldı. Saraydaki en eski yapı Fatih zamanında yapılan Çinili Köşk'tür. Bu köşk günümüzde Türk çini ve seramik sanatları müzesi olarak kullanılmaktadır. Topkapı Sarayı 1924 (bin dokuz yüz yirmi dört) yılında müzeye çevrilmiştir. Harem, Bağdat Köşkü, Revan Köşkü ve Sofa Köşkü gibi kısımlar mimari güzellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Müzede ayrıca pek çok farklı yerlerden parçalar ve kitaplar da sergilenmektedir.

Sözlük

ana giriş главный вход

bina здание

çekmece ящик, шкатулка

çevrilmek зд. превратился

çini фарфор, фаянс

eşi olmayan уникальный

fildişi слоновая кость, слоновый бивень

hâl состояние, положение

hazine сокровищница, хранилище

idari административный

ikametgâh резиденция, местопребывание

köşk павильон

manüskri манускрипт

mücevher 1) украшенный драгоценностями (драгоценными камнями);

2) драгоценность

nargile наргиле, кальян

saklanmak храниться, сохраняться

seramik (-ği) керамика

sergilenmek быть выставленным, быть демонстрируемым (экспонируемым)
silah оружие
şamdan подсвечник, канделябр
yarımada полуостров
zümrüt (-dü) изумруд зеленый

Özel isimler

Çinili Köşk Изразцовый павильон

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Topkapı Sarayı ne zaman yapılmıştır?
2. Topkapı Sarayı nerede inşa edilmiştir?
3. Saray kaç yıl ve ne olarak kullanıldı?
4. Müzenin salonlarında neler vardır?
5. Topkapı Sarayının tarihini anlatayabilir misiniz?
6. Topkapı Sarayı ne zaman müzeye çevrilmiştir?

Alıştırma 2. *Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına ‘D’; yanlış olanın başına ‘Y’ yazınız.*

1. (...) Topkapı Sarayı İstanbul’da Boğaza, Haliç’e ve Ege Denizi’ne bakan bir yarımadanın üstünde inşa edilmiştir.
2. (...) Topkapı Sarayı 1856 (bin sekiz yüz elli altı)’ya kadar Fatih Sultan Mehmet’ten başlayarak Osmanlı padişahlarının resmî sarayı idi.
3. (...) Sultan Abdulmecid’in Dolmabahçe’ye taşınmasıyla görevine idari bina olarak devam etti.
4. (...) XX. (yirminci) yüzyılın sonlarında sarayda arkeoloji müzesi yapıldı.
5. (...) Saraydaki en yeni yapı, Fatih Sultan Mehmet zamanında yapılan Çinili Köşk’tür.

Alıştırma 3. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

1. Дворец Топкапы был построен в 1453 году. **2.** На протяжении 400 лет дворец был резиденцией султанов. **3.** Дворец Топкапы, смотрящий на Босфор, Золотой Рог и Мраморное море, был построен на полуострове. **4.** Начиная со времени правления Фатиха Султана Мехмета до 1856 г., Топкапы был официальным дворцом падишахов. **5.** Султан Абдульмеджит, переехав в дворец Долмабахче, сделал Топкапы административным зданием. **6.** В конце XIX века во дворце был создан музей археологии. **7.** Самым старым строением дворца, созданным во времена Фатиха Султана Мехмета, является Изразцовый павильон. **8.** В 1924 г. Топкапы превратился в музей.

2.2.6. Galata Kulesi

Galata Kulesi, İstanbul'un en önemli sembollerinden biridir. 528 (beş yüz yirmi sekiz) yılında fener kulesi olarak inşa edilmiştir. Galata Kulesinin iç çapısının, zemin katı, 8,95 (sekiz nokta doksan beş) metredir. Duvar kalınlığı 3,75 (üç nokta yetmiş beş) metredir. Olan kulenin zemin katının dış çapı ise 16,45 (on altı nokta kırk beş) metredir. Kulenin yüksekliği ise 60 (altmış) metredir.

Önce Byzantion, sonra fethe kadar Konstantinopolis adıyla bilinen İstanbul, güneyde Marmara denizi, doğu açıklarında Boğaz, kuzeyde ise Haliç'in çevrelediği tarihi yarımada üzerinde kurulmuştur.

Galata, tarihî yarımada Haliç'in karşı kıyısından bakan, eski dönemlerde Cenevizliler'in yaşadığı bir mevkîdir. Galata Kulesi, eski devirlerden beri 'Galata' adıyla anılan bu mevkîin çevresinde Galata'yı korumak amacıyla yapılmış tahkimatın bir parçasıdır. Galata Kulesi'nin, Cenevizliler tarafından 14. (on dördüncü) yüzyıl ortalarında inşa edildiği tahmin edilmektedir.

Fetih'ten sonra, depremler ve başka nedenlerle zaman zaman hasar gören kuleye bugünkü şekli II. (ikinci) Mahmut döneminde yapılan onarımla verildi.

Başlangıçta, Cenevizliler'in savunma amaçlı olarak inşa ettiği kule 16. (on altıncı) yüzyılda tersanede çalıştırılan esirlerin barınağı olarak kullanıldı. 18. (on sekizinci) yüzyılda Galata Kulesi'ne, gece yarısını haber vermekle görevli bir Mehterhane Ocağı yerleştirildi. Kule, 1874 (bin sekiz yüz yetmiş dört)'ten itibaren yangın gözetleme ve haber verme mevkîi olarak kullanılmaya başlandı. 1967 (bin dokuz yüz altmış yedi) yılında belediye başkanı Haşim İşcan tarafından tamir ettirilen kulenin üst katı lokanta açtırdı ve lokal olarak kiraya verildi.

Bugün Galata Kulesi'nde gece kulübü de bulunmaktadır.

Sözlük

anılan упомянутый, названный

barınak (-ğî) приют, убежище, пристанище

başlangıç (-cı) начало

belediye başkanı мэр

Cenevizli генуэзец

çap диаметр

deprem землетрясение

devir (-vri) эпоха, время, пора, период

esir пленный, военнопленный

fener kulesi башня маяка

fetih (-thi) взятие, захват, покорение

gece yarısı полночь

gözetleme наблюдение, слежка, надзор

hasar görmek пострадать; **hasar gören** пострадавший

itibaren ...Dan начиная с...
kalınlık (-ğı) толщина
kiraya verilmek сдаваться в аренду
korumak защищать, охранять
kule башня
Mehterhane Ocağı название организации янычарской музыки
mevki (ii) зд. место, положение
onarım ремонт
savunma оборона
şekil (-kli) форма, вид, образ
tahkimat укрепление, фортификация
tahmin edilmek предполагаться
tamir ettirilmek ремонтироваться, восстанавливаться, реставрироваться
tersane морской арсенал, судовой верфь, док
yangın пожар
yerleştirilmek поселаться, селиться; помещаться, размещаться
yükseklik (-ğı) высота
zemin katı нижний (подвальный, цокольный) этаж

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Galata Kulesi ne zaman ve ne olarak inşa edilmiştir?
2. Galata Kulesi'nin yüksekliği kaç metredir?
3. Galata Kulesi'nin tarihini anlatır mısınız?
4. Galata Kulesi, 1874 (bin sekiz yüz yetmiş dört)'ten itibaren ne olarak kullanmaya başlandı?
5. 1967 (bin dokuz yüz altmış yedi) yılında belediye başkanı Haşim İşcan tarafından neler yapıldı?
6. Bugünkü Galata Kulesi'nin durumu nedir?

Alıştırma 2. *Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.*

1. (...) Galata Kulesi, İstanbul'un en önemli sembollerinden biridir.
2. (...) Galata Kulesi'nin yüksekliği 70 (yetmiş) metredir.
3. (...) Galata Kulesi'nin, Mısırlılar tarafından 14. (on dördüncü) yüzyıl ortalarında inşa edildiği tahmin edildi.
4. (...) Fetih'ten sonra, depremler ve başka nedenlerle zaman zaman hasar gören kuleye bugünkü şekli II. (ikinci) Mahmut döneminde yapılan onarımda verilmiştir.
5. (...) Kule, 1874 (bin sekiz yüz yetmiş dört)'ten itibaren yangın gözetleme ve haber verme mevkii olarak kullanılmaya başlandı.
6. (...) Bugün Galata Kulesi'nde sinema da bulunmaktadır.

Alıştırma 3. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

1. Галатская башня является одним из важнейших символов Стамбула. **2.** В 528 г. Галатская башня была построена в качестве башни маяка. **3.** Высота башни 60 метров. **4.** Галатская башня время от времени страдала от землетрясений. **5.** Сегодняшний вид Галатская башня приобрела после ремонта, сделанного в период правления Махмута II. **6.** В 1967 г. мэр Хашим Ишджан, отремонтировав башню, на верхнем этаже открыл ресторан, а некоторые участки башни сдал в аренду.

2.2.7. Kız kulesi

Kız Kulesi, denizin ortasında insanın gözünü kamaştırın bir kuledir.

Üsküdar'da, sahile 150-200 (yüz elli – iki yüz) metre kadar uzakta, küçücük bir ada üzerinde beyaz bir yapı olarak inşa edilmiş olan Kız Kulesi, İstanbul'un güzelliğine güzellik katan başlıca mimarî yapılardan ve sembollerden biridir. Tarihin eski dönemlerinden beri bilinen bir mevkide olan Kız Kulesi, sadece estetik ve güzelliğiyle değil, efsaneleriyle ve anılarıyla da İstanbul'u zenginleştiriyor.

Üsküdar açıklarındaki Kız Kulesi'nin bulunduğu kayalıklarda 'insan yapısı' bir bina bulunduğuna dair ilk kesin bilgiler 12. (on ikinci) yüzyıla dayanıyor. Bizans İmparatoru I. (birinci) Manuel Komnenos'un, Boğaz'ın Marmara'ya bakan tarafına iki tane savunma kulesi yaptırdığı kaydediliyor. Biri Kız Kulesi'nin bulunduğu yerde, diğeri de Sarayburnu kıyılarında olan bu kulelerin arasına İstanbul'a yönelik saldırıları önlemek ve ticari gemilerin vergi kaçırmasını engellemek için zincir geriliyor.

Bizans vakanüvisleri de, Osmanlı Sultanı Orhan Bey'in Üsküdar'a kadar geldiğini, Sultan Orhan'ın kayınpederi Kantakuzenos'un ise karşı kıyıda Kız Kulesi'ne kadar gelerek buradan Sultan Orhan'a elçiler gönderdiğini kaydediyor.

Fetih sırasında da Venedik'e ait bir deniz birliğinin burayı üs olarak kullandığına dair bilgiler var.

Fetih'ten sonra, Fatih Sultan Mehmet, Kız Kulesi'nin bulunduğu yere bir kale yaptırmış. Kız Kulesi, fetih'ten sonra çeşitli zamanlarda onarılıyor ve bazı değişikliklere uğruyor.

Kulenin Osmanlı dönemindeki son büyük onarımı II. (ikinci) Mahmut döneminde (1808-1839) yapılıyor. Hattat Rakım'ın kitabesiyle belgelenen bu onarım (H. (Hicri) 1248 (bin iki yüz kırk sekiz) / M. (Milat, Miladi) 1832-33 (bin sekiz yüz otuz iki – otuz üç)), Kız Kulesi'ne bugünkü şeklini veriyor. Kule daha sonra 1943 (bin dokuz yüz kırk üç) yılında içeriden betona çevriliyor.

Başlangıçta, savunma amacıyla inşa edilen Kız Kulesi bu özelliğini Osmanlı döneminde de bir süre muhafaza etti. Ancak, İmparatorluğun sınırları genişledikçe savunma amacı önemini kaybetti. Bunun yerine, denizcilere yol gösteren bir fener olma özelliği öne çıktı.

Sürgüne gönderilen ya da çok nadir de olsa idam edilen önemli şahsiyetlerin bu kulede gözetim altında tutulduğu dönemler de olmuş. Kız Kulesi, 1830 (bin sekiz yüz otuz)'daki kolera salgınında da karantina hastanesi olarak kullanıldı.

Kız Kulesi, bayramlarda, cülus merasimlerinde, İstanbul'a önemli ziyaretçilerin geldiği günlerde merasim toplanının atıldığı başlıca yerlerden biri olmuştur.

Cumhuriyet'ten sonra bir süre daha deniz feneri olarak kullanılan Kız Kulesi, 1964 (bin dokuz yüz altmış dört) yılında Savunma Bakanlığı'na devredildi. 1982 (bin dokuz yüz seksen iki)'de Denizcilik İşletmeleri'ne iade edilen kulede bir ara siyanür deposu oluşturuldu.

Kız Kulesi, bugün sadece İstanbul'u güzelleştiren bir mimari unsur olarak hayatını sürdürmektedir. Günümüzde Kız Kulesi'nde açılmış lokantayı, bütün turistler ziyaret edebilmektedir.

Sözlük

anı воспоминание

belgelenmek документироваться, документально подтверждаться; **belgelenen** документуемый, документально подтверждаемый

cülus церемония восхождения султана на престол в Османской империи

dair касающийся, относящийся

dayanmak относиться, опираться

değişiklik (-ği) перемена, изменение, нововведение, преобразование

denizci моряк, мореплавател

depo склад, хранилище

devredilmek передаваться

efsane легенда

elçi посол, посланник

engellemek препятствовать, мешать

fener маяк

genişlemek расширяться

gerilmek растягиваться, натягиваться

göz kamaştırıcı ослепительный

gözetim altında olmak быть под присмотром

H. (Hicri) по хиджре (мусульманское летоисчисление)

iade etmek вернуть, возвратить

idam etmek казнить

ikamet etmek проживать, жить

katmak добавлять, прибавлять; **katan** добавляющий

kayalık (-ğı) скалистая / каменистая местность

kaydedilmek отмечаться

kayınpeder=kaynata свекор

kesin bilgiler точные сведения / данные

kitabe эпитафия, надпись

kıyı берег, побережье

kolera холера

küçük (-ğü) крошечный

M. (Milat, Miladi) рождество Христово (начало христианского летоисчисления)

merasim церемония, торжество

muhafaza etmek охранять; храниться, сохранять

onarılmak ремонтироваться

öne çıkmak выходить на передний план

önemli şahsiyet важная персона

saldırı наступление, нападение
salgın эпидемия
Savunma Bakanlığı Министерство обороны
savunma оборона, защита
siyanür цианистое соединение
sürdürmek продолжать, удлинять, продлевать
sürgüne göndermek сослать; **sürgüne gönderilen** сосланные
top зд. пушечное ядро
uğramak зд. испытывать, подвергаться
unsur элемент
üs (-ssü) база
vakanüvis летописец
vergi kaçırma уклонение от уплаты налогов
yönelik направленный, устремленный
zenginleştirmek обогащать, делать богатым
zincir цепь, цепочка

Özel isimler

Manuel Komnenos Мануэль Комнин (византийский император в 1143-1180 гг.)
Üsküdar Ускюдар (коммерческий и промышленный центр Стамбула, расположенный на азиатском побережье пролива Босфор)
Venedik Венеция

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Kız Kulesi nerededir?
2. Kız Kulesi yüzyıllar boyunca ne olarak kullanılmıştır?
3. Kız Kulesi'ne bugünkü şeklini kim verdi?
4. Bugün Kız Kulesi ne olarak kullanıyor?

Alıştırma 2. *Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.*

1. (...) Üsküdar açıklarındaki Kız Kulesi'nin bulunduğu kayalıklarda 'insan yapısı' bir bina bulunduğuna dair ilk kesin bilgiler 12. (on ikinci) yüzyıla dayanıyor.
2. (...) Fetih'ten sonra, Fatih Sultan Mehmet, Kız Kulesi'nin bulunduğu yere bir kale yaptırmış.
3. (...) Kulenin Bizans dönemindeki son büyük onarımı II. (ikinci) Mahmut döneminde (1808-1839) yapılıyor.
4. (...) Kız Kulesi, 1830 (bin sekiz yüz otuz)'daki kolera salgınında da karantina hastanesi olarak kullanılıyor.
5. (...) Günümüzde Kız Kulesi'ndeki lokantayı herkes ziyaret edebilmektedir.

Alıştırma 3. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

1. В районе Ускюдар на расстоянии 150-200 метров от берега на крошечном острове было построено белое строение – Девичья башня, одно из основных архитектурных творений Стамбула. **2.** Известная с древних времен Девичья башня обогащает Стамбул не только своей эстетикой и красотой, но и легендами и воспоминаниями. **3.** В османский период большой ремонт башни был проведен Махмутом II. **4.** После захвата Стамбула Фатих султан Мехмет на месте Девичьей башни построил крепость. **5.** В 1830 г. во время эпидемии холеры Девичья башня использовалась как больница. **6.** В наши дни ресторан, открытый в Девичьей башне, могут посетить все туристы.

Alıştırma 4.*

Milattan Önce inşa edilen kule hakkında pek çok efsane vardır. Bunların en meşhuru şöyledir: Rüyasında kızının bir yılan tarafından sokulduğunu gören kral, kızını korumak için denizin ortasına bu kule yaptırır. Kızının burada ikamet etmesini sağlayarak onu korumaya alır. *Siz de Kız Kulesi ilgili diğer efsaneleri anlatabilir misiniz?*

2.3. Ankara – Türkiye'nin başkenti

Ankara, Türkiye'nin başkenti ve İstanbul'dan sonra ikinci büyük şehridir. Ankara 1926 (bin dokuz yüz yirmi altı) yılına kadar küçük bir kasabaydı. Mustafa Kemal Atatürk'ün Kurtuluş Savaşını buradan başlatmasıyla Ankara, Türk ve dünya tarihinde önemli bir şehir olmaya başladı. İç Anadolu Bölgesinde yer alan Ankara, Türkiye'nin ortasındadır. Yüzlüçümü olarak ülkenin üçüncü büyük ilidir.

Ankara, 1926 (bin dokuz yüz yirmi altı) yılında başkent ilan edilmesinden sonra hızla büyüdü. Küçük bir kasabadan bugünkü beş milyonluk modern bir şehir meydana geldi.

M.Ö. (Milattan Önce) 12. (on ikinci) yüzyılda Hititler dönemindeki ismi Ankuwash olan şehir, Roma İmparatorluğu döneminde Ancyra olarak anılmış, Hellenistik çağ döneminde Ánkyra ismini almıştır. Ankara, Ankara geçisi ve bu geçiden üretilen tiftik, Ankara kedisi ve Ankara tavşanı ile ünlüdür.

Ankara gerçekten Türkiye'nin hem kalbi, hem de beynidir. Çünkü devletin tüm yönetim kadroları burada bulunur. Türkiye, Ankara'dan yönetilir.

Ankara sadece yönetim şehri değil aynı zamanda bir medeniyet şehridir. Şehrin tarihi, yüzyıllar öncesine gider. Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Persler, Galatlar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlılar ve nihayet Türkiye Cumhuriyeti, il topraklarını kontrolleri altında tutmuştur.

Ankara, Türkiye dışından turistlerin çok tercih ettiği bir il değildir. Ankara'nın en önemli eserleri: Ankara Kalesi, Etnoğrafya Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Hitit kalıntıları, Roma harabeleridir. Modern Türkiye'nin tarihi ile ilgilenenler için Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan Atatürk'ün kabri Anıtkabir ve eski TBMM binası turist rehberliği kitaplarında sık önerilen yerlerdir. Başkent dışındaki başlıca turistik yerler Beypazarı'nın, geleneksel evleri ve Gordion'dur.

Ayrıca Evren İlçesi Hirfanlı Baraj Gölü kıyısında sahip olduğu sahille Ankara ve çevre illere alternatif bir su ve doğa tatili imkânı sunmaktadır.

Sözlük

anılmak быть известным как ... (в качестве...)

aynı zamanda одновременно, в то же самое время

Baraj Gölü водохранилище, плотина

beyin (yni) ум, рассудок, мозг

büyümek увеличиться

geleneksel традиционный

gerçekten на самом деле, в действительности

harabele развалины, руины

Hellenistik çağ эллинистический период

ilan edilmesi провозглашение

ilgilenen ile интересующийся чем-либо

kabir (-bri) могила
kale крепость
kalıntı следы, остатки
kalp (-bi) сердце
kasaba касаба, поселок, городок
kontrolleri altında tutmak держать под контролем
Kurtuluş Savaşı Освободительная война
meydana gelmek появляться, создаваться
nihayet (-ti) наконец
önerilmek быть предложенным, предлагаться; **önerilen** предложенный, предлагаемый
Romalı римлянин
sunmak предлагать, давать
tercih etmek предпочитать
tiftik (-ği) 1) тонкая ангорская шерсть, мохер; 2) изделие из ангорской шерсти
turist rehberliği kitabı туристический путеводитель
yönetilmek управляться, быть управляемым
yönetim kadroları управленческие кадры

Özel isimler

Anıtkabir (-bri) мавзолей Ататюрка в Анкаре
Ankara keçisi ангорская коза
Ankara kedisi ангорская кошка
Ankara tavşanı ангорский кролик
Hitit (-di) хетты

Alıştırma 1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Ankara niçin Türkiye'nin kalbidir?
2. Ankara ne zaman başkent ilan edilmiştir?
3. Ankara hangi bölgede yer alır?
4. Ankara'nın nüfusu ne kadarlık?
5. Ankara Türkiye'nin kaçınıcı büyük şehridir?
6. Ankara farklı dönemlerde hangi isimleri almıştır?
7. Türkiye'nin başkenti Ankara hangi hayvanlarıyla ünlüdür?
8. Ankara'nın en önemli eserleri nelerdir?

Alıştırma 2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.

1. (...) Ankara 1923 (bin dokuz yüz yirmi üç) yılına kadar küçük bir kasabaydı.
2. (...) Ankara, Türkiye'nin başkenti ve İstanbul'dan sonra ikinci büyük şehridir.

3. (...) Ankara 1926 (bin dokuz yüz yirmi altı) yılında başkent ilan edilmesinden sonra hızla büyüdü.
4. (...) Türkiye'nin tüm yönetim kadroları Ankara'da bulunur?
5. (...) Ankara, turistlerin çok tercih ettiği bir ilidir.
6. (...) Başkent sınırlarında olup da görülmesi gereken başlıca turistik yerler Beypazarı'nın geleneksel evleri ve Gordion'dur.

Alıştırma 3. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

1. Ankara – столица Турции и второй по величине город Турецкой Республики после Стамбула. **2.** До 1926 года Анкара была маленьким городком. **3.** Мустафа Кемаль Ататюрк начал Освободительную войну отсюда, поэтому Анкара стала в мировой и турецкой истории приобретать значение важного города. **4.** В 1926 году после объявления Анкары столицей маленький городок быстро вырос и появился сегодняшний современный 5-миллионный город. **5.** Ангорская коза и изделия, производимые из ангорской шерсти, ангорская кошка и кролик известны во всем мире. **6.** Анкара одновременно является и сердцем, и мозгом Турции, потому что все государственные управленческие кадры находятся в Анкаре. **7.** Турция управляется из Анкары. **8.** Анкара не очень предпочитаемый туристами иль.

Alıştırma 4. *Sizin ülkenizin başkenti neresidir? Onu anlatır mısınız?*

2.4. İzmir

İzmir, Türkiye'nin üçüncü büyük şehri, ticaret ve sanayi merkezi ve aynı zamanda liman kentidir. 2014 (iki bin on dört) verilerine göre İzmir'in nüfusu 4 (dört) milyondan fazladır. İzmir'in batısında Ege Denizi ve buradaki plajları ve termal merkezleriyle çeşme yarımadası uzanır.

Antik çağların en ünlü kentleri arasında yer alan Efes, Roma İmparatorluk devrinde dünyanın en büyük kentlerinden biridir. İzmir, yatlar ve gemilerle çevrilmiş uzun ve dar bir körfezin başında yer almaktadır. Sahil boyunca palmye ağaçları ve geniş caddeler bulunmaktadır. Canlı ve modern bir şehir olan İzmir, uluslararası kültür-sanat etkinlikleri, festivalleri ve İzmir enternasyonal fuarı ile de önemli bir yer tutar.

Ticaret meydanı Agora İzmir'in merkezidir. Bu meydan Büyük İskender zamanında inşa edildi, ama art arda depremler yaşadı. Bugüne kadar Marcus Aurelius zamanından kalıntıları kaldı. İzmir'in merkezdeki saat kulesi şehrin sembollerinden biridir. İzmir'in en önemli eserleri: Arkeoloji Müzesi, Kadifekale, Basmane Garı, Konak meydanı, Aziz Polikarp kilisesidir. Efes Artemis Tapınağı İzmir'in Selçuk ilçesindedir. Dünyanın 7 (yedi) harikasından birisidir. Mermer heykelleriyle de ünlü tapınak Hellenistik dönem tapınaklarının en büyüğüdür.

İzmir için bazı efsaneler vardır. Bu efsanelerden biri Anadolu'daki kadın savaşçılar hakkında. Onların adı Amazonlar'dı. Amazonlar, Karadeniz'de, Ordu'da yaşıyorlardı. Pek çok tarihçi ve efsane derleyicisine göre İzmir'i, Efes'i, Sinop'u Amazonlar kurdu. Platon ve Sokrates de Anadolu'daki çok kuvvetli ve cesur kadın savaşçılardan bahseder. Bu savaşçı kadınlar İzmir'e geldiler ve burayı beğendiler. Burada bir şehir kurdular. Amazonların liderinin adı Zmirna'ydı ve zamanla bu isim dönüştü ve şehrin adı şimdi İzmir oldu.

İzmir için başka bir efsane de Büyük İskender'le ilgilidir. İskender bir gece rüyasında bir yer gördü. Sabah kalktı ve rüyasındaki bu yeri bulmak için yola çıktı. Atı koştu, koştu ve İzmir'de durdu. İzmir at başı gibiydi. İskender "İşte! Rüyamdaki şehir burası" dedi ve buraya bir şehir kurdu.

İzmir'in tarihi çok ilginçtir. Araplar, Selçuklu Türkleri, Cenevizliler, Persler bu şehri almak için savaştılar, çünkü İzmir hem bir ticaret şehriydi, hem de kültür şehriydi.

Sözlük

art arda один за другим

cesur смелый, храбрый

derleyici собиратель

dönüşmek (из)меняться

gar станция, вокзал

gemi судно, корабль

körfez залив
kuvvetli сильный
liman порт, гавань
mermer heykel мраморная скульптура, статуя
palmiye пальма
sanayi промышленность, индустрия
savaşçı воин
savaşmak воевать
sembol символ
tapınak (-ğı) храм
tarihçi историк
uzanmak простираться, тянуться
verilerine göre согласно данным
yat яхта
yer tutmak занимать место

Özel isimler

Aziz Polikarp kilisesi церковь Святого Поликарпа
Büyük İskender Александр Македонский
İzmir fuarı Измирская ярмарка
Marcus Aurelius Марк Аврелий

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. İzmir, Türkiye'nin kaçınıcı büyük şehridir?
2. 2014 (iki bin on dört) verilerine göre İzmir'in nüfusu kaç milyondur?
3. İzmir'in en önemli eserleri nelerdir?
4. İzmir ile ilgili söylenen efsaneleri anlatır mısınız?
5. Canlı ve modern bir şehir olan İzmir, neden önemlidir?
6. İzmir'in en ünlü antik kenti neresidir?
7. Araplar, Türkler, Cenevizliler, Persler neden İzmir'i almak için savaştılar?
8. İzmir'de bulunan dünyanın 7 (yedi) harikasından birisinin adı nedir?

Alıştırma 2. *Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.*

1. (...) İzmir, Türkiye'nin üçüncü büyük şehri, ticaret ve sanayi merkezi ve aynı zamanda liman kentidir.
2. (...) İzmir'in batısında Ege Denizi, plajları ve termal merkezleriyle çeşme yarımadası uzanır.
3. (...) Antik çağların en ünlü kentleri arasında yer alan Efes, Roma İmparatorluk devrinde dünyanın en büyük kentlerinden biridir.

4. (...) İzmir'in merkezdeki saat kulesi, şehrin sembollerinden biridir.
5. (...) İskender'in atı İzmir'e geldi.

Alıştırma 3. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

1. Измир – третий по величине город Турции. **2.** Измир – торговый и промышленный центр, а также портовый город. **3.** Эфес, занимающий особое место среди самых известных античных городов, в эпоху Римской империи был одним из крупнейших городов мира. **4.** В Измире, живом и современном городе, проводятся фестивали и международная измирская ярмарка. **5.** Арабы, турки-сельчуки, генуэзцы и персы воевали за Измир, потому что этот город был центром торговли и культуры.

2.5. Bursa

Bursa, Marmara Denizinin kıyısında, Uludağ eteklerinde bulunan yeşil ve güzel bir şehirdir. Bursa, ılıcaları ile meşhurdur; çok eski zamanlardan beri Romalılar burada hamam yaptırmışlardı. Şehrin en eski camisi, Orhan-Gazi camiidir. Bu cami, 1336 (bin üç yüz otuz altı) yılında kurulmuştur. Atatürk caddesinde ise Türkiye'nin tek 12 (on iki) kubbeli camisi olan Ulu Cami bulunur. Bursa'nın nüfusu 2,5 (iki nokta beş) miyondan fazladır.

Uludağ, Bursa ili sınırları içinde, 2543 (iki bin beş yüz kırk üç) metre yüksekliği ile Türkiye'nin en büyük kış ve doğa sporları merkezi olan dağdır. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan Uludağ'ın uzunluğu 40 (kırk) km (kilometre), genişliği ise 15-20 (on beş - yirmi) km (kilometre)'dir. Toplu ve heybetli bir görünüşe sahip olan bu dağın Bursa'ya bakan yamaçları basamaklı, Orhaneli'ne bakan tarafları ise düz ve daha diktir. En yüksek noktası Kartaltepe 2543 (iki bin beş yüz kırk üç) metredir. Dağın kuzey tarafında Sarıalan, Kirazlı, Kadı, Sobra yağlaları vardır.

Uludağ'ın yüksek yerlerinde eski buzullara ait izlere rastlanmaktadır. Karatepe'nin kuzeyindeki Aynalıgöl, Karagöl ve Kilimliçöl buzul gölleri bu izlerin en önemlileridir. Bu göllerin mavi berrak suları, hemen aşağısında başlayan yemyeşil çam ormanları, yükseklerdeki beyaz kar yığınları buraların güzelliğine güzellik katmaktadır.

Uludağ, modern dağ tesisleri, teleferiği Bursa'nın hemen yanında olması ile dağ turizminin merkezi olmuştur. Yolların düzgün olması, her mevsim kar bulunması, eşsiz manzaraları buraya turist çekmektedir. Dağın doruk noktasından açık havada İstanbul, Marmara ve yakın yerlerin görünmesi buraya ayrı bir özellik vermektedir. Bursa Ovasına yakın yerlerinde sıcak su kaynaklarından dolayı kaplıcalar pek hastalığa şifa olmaktadır.

Bitkisel zenginlik bakımından ender yerlerden biridir. Özellikle orman kuşağının üzerinde yer alan ve pek çok kişi tarafından kıraç olarak bilinen dağda, çok zengin ve bu bölgeye özgü nadir bitki türleri yayılsı göstermektedir.

2100 (iki bin yüz) metreden sonra bodur ardıçlar, 2300 (iki bin üç yüz) metreden sonra otsu bitkiler hakimdir. Dağın etek bölümlerinde meşe, kestane, çınar ve ceviz ağaçlarına, 300-400 (üç yüz – dört yüz) metreye kadar olan kısımda Akdeniz bitkilerine daha yukarılarda nemli orman bitkilerine rastlanır.

Sözlük

basamaklı ступенчатый

berrak прозрачный, чистый

bodur ardıç (-cı) карликовый можжевельник

buzul ледник

çam сосна

dik отвесный, крутой, обрывистый
doğrultu направление
doruk noktası вершина
düz гладкий, ровный, плоский
düzgün ровный
ender крайне редкий
etek (-ği) зд. подножие
görünüş вид, панорама
heybetli производящий сильное впечатление
ılıca горячий минеральный источник
kaplıca термальный источник
kar uğunları снежные сугробы
katmak прибавлять, добавлять
kestane каштан
kıraç (-cı) неплодотворная земля
kuşak (-ğı) пояс
manzara вид, пейзаж, панорама
nadir редкий
nemli влажный
otsu bitkiler травянистые растения
şifa olmak исцелять, оздоравливать
teleferik (-ği) подвесная канатная дорога
toplu собранный [в одном месте]
turist çekmek привлекать туристов
yamaç (-cı) склон
yayılaş распространение
yayla плато, яйла
yukarı верхняя часть

Özel isimler

Marmara остров в западной части Мраморного моря, принадлежащий Турции.

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Bursa, neler ile meşhurdur?
2. Bursa'nın nüfusu ne kadardır?
3. Bursa'nın en ünlü camisi ve dağının adları nedir?
4. Bursa'nın doğal özellikleri nelerdir?

Alıştırma 2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına ‘D’; yanlış olanın başına ‘Y’ yazınız.

1. (...) Bursa, Ege Denizinin kıyısında, Uludağ eteklerinde bulunan yeşil ve güzel bir şehirdir.
2. (...) Bursa’nın nüfusu 2,5 (iki nokta beş) miyondan fazladır.
3. (...) Atatürk caddesinde ise Türkiye’nin tek 12 (on iki) kubbeli camisi olan Ulu Cami bulunur.
4. (...) Uludağ, Türkiye’nin en büyük kış ve doğa sporları merkezi olan dağdır.
5. (...) Havanın açık olduğu bir zamanda Uludağın doruk noktasından bakıldığında İstanbul, Marmara ve yakın yerlerin görünmesi buraya ayrı bir özellik vermektedir.

Alıştırma 3. Aşağıdaki cümleleri tercüme edin.

1. Bursa – zelenый и красивый город, находящийся у подножия горы Улудаг и на берегу Мраморного моря.
2. Bursa известна горячими минеральными источниками.
3. В древние времена римляне посторили здесь хамамы.
4. На улице Ататюрка находится единственная в Турции 12-купольная мечеть Илуджами.
5. Улудаг – крупнейший центр зимнего и природного спорта в Турции.
6. С вершины горы в хорошую погоду можно увидеть Стамбул, остров Мармара и другие красивые места.

2.6. Antalya

Antalya, Türkiye'nin güney ucunda olan, beşinci büyük şehridir. Antalya'nın yüzölçümü 20 815 (yirmi bin sekiz yüz on beş) km² (kilometre kare)'dir. Nüfusu 2014 (iki bin on dört) sayımına göre 2 222 562 (iki milyon iki yüz yirmi iki beş yüz altmış iki)'dir. İçinde bulunduğu bölge, sahip olduğu arkeolojik ve doğal güzellikler sayesinde "Türk Rivierası" adını almıştır. Deniz, güneş, tarih ve doğanın bir uyum içinde bütünleştiği Antalya, Akdeniz'in en temiz kıyılarından birine sahiptir

Antalya, Anadolu'nun en bereketli coğrafyalarından birinde, antik Pamfilya, Pisidya ve Likya bölgelerinin kesiştiği bir noktada yer alır. Bereketli coğrafyalara ve birçok kültüre ev sahipliği yapan kent, tarih boyunca içinde hep değişik kültürleri, değişik sanatları ve değişik mitolojileri yaşatmıştır. Antalya'nın en önemli eserleri: Arkeoloji Müzesi, Antalya Atatürk Evi ve Müzesi, Hadrian Kapısı, eski şehir, saat kulesi, Hıdırlık Kulesi, Yivli Minare, Karain Mağarası. Aspendos, Termessos, Side, Perge en ziyaret edilen antik şehirlerdir.

Antalya, Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden biridir. Antalya ülkenin en çok turist çeken şehridir. Turistlerin rahatça gelip gitmelerini sağlayan elverişli kara yolları ve hava alanı vardır. Turizm, il ve kent merkezi ekonomisini belirler. Antalya aynı zamanda, Türkiye'nin büyük ölçekli göç alan illerinden biridir.

Toros'ların güneylerinden kaynaklanan akarsular, denize dökülürken şelaleler oluşturur. Düden Şelalesi, dünyanın en güzel şelalelerinden biridir. Antalya'ya yaklaşık 7 (yedi) km (kilometre) mesafede bulunan bir doğa harikasıdır. Şelalede bir de mağara vardır. Bu mağara, şelaleyi daha da güzelleştirmektedir. Düden Şelalesi, bu mağaradan 10 (on) km (kilometre) sonra Akdeniz'e dökülerek bir kez daha insanlara güzelliğini göstermektedir.

Manavgat Şelalesi Antalya'ya 80 (seksen) km (kilometre) mesafededir. Manavgat ilçesinin 3 (üç) km (kilometre) kuzeyinde bulunan ve adını bu ilçeden alan şelale, ırmağın sularının 4-5 (dört - beş) metrelik bir falezden düşmesiyle meydana gelir. Az bir yükseklikten dökülmesine rağmen geniş bir alan üzerinde gürül gürül akışı görülmeye değer bir manzara oluşturur. Ayrıca Manavgat ırmağını besleyen kaynaklardan en büyüğü, sol kıyıda dik bir kayanın yüzeyindeki küçük mağaralardan fişkirarak çıkar. Duman ve köpük hâlinde 15 (on beş) metre kadar yükselir ve ırmağa karışır.

Kent gürültüsünden uzaklaşıp doğa ile başbaşa kalmak isteyenler için şelalenin çevresinde uygun piknik alanları vardır. Ayrıca çevredeki lokantalar, taze balık yeme imkânını sunarlar. Ulaşım, Manavgat'tan kalkan minibüslerle sağlanır.

Antalya'nın bir sembolü de portakaldır. Her yıl Antalya'da Altın Portakal Film Festivali gerçekleştirilmektedir. Antalya Altın Portakal Film Festivali, Avrupa ve Asya'nın en köklü film festivallerinden biridir. Bu festival, Türkiye'nin en eski ve uzun soluklu film festivalidir. 1950 (bin dokuz yüz elli)'li yılların ortalarında, tarihî Aspendos Tiyatrosu'nda düzenlemeye başlanan konserler ve tiyatrolar, Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin temel taşını oluşturur. Halkın yoğun ilgi gösterdiği ve her

yıl yaz aylarında yapılan gösteriler 60 (altmış)'lı yılların başına kadar şenlik havasında devam etti. Şenlik, 1963 (bin dokuz yüz altmış üç) yılında sinemayı da bünyesine alarak “Antalya Altın Portakal Film Festivali”ne dönüştü. Türkiye’de elde ettiği deneyim ve başarıyı, 2005 (iki bin beş) yılından itibaren uluslararası platforma taşıyarak büyük bir sinema etkinliği hâline getirilen Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali, Antalya’yı ve Türk sinemasını kucaklarken, dünya sinema platformunda iddialı bir film festivali olma yolunda sağlam adımlarla ilerlemektedir.

Antalya uygun iklim şartları nedeniyle, yaz kış meyve ve sebze yetiştirilen ender yerlerden biridir. Özellikle sera tarımı sebebiyle yetiştirilen birçok sebze (domates, biber, salatalık vb. (ve benzeri)) ihraç edilmektedir.

Sözlük

“**Türk Rivierası**” турецкая ривьера

adını almak получить название

akış течение, поток

başbaşa kalmak остаться наедине

belirlemek, -(y)I определять

bereketli благодатный

beslemek питать, снабжать

bünye строение, структура

bütünleşmek объединяться

değer стоящий, достойный

deneyim опыт

denize dökülmek впадать в море

dönüşmek изменяться, принимать другой вид / другую форму

duman туман

elde etmek овладеть, приобрести

ender чрезвычайно / крайне редкий

falez утес, отвесная скала

fişkırmak бить ключом

geçirmek проводить

göç переселение, миграция

gösteri показ, демонстрация

gürül gürül звуковое подражание, передающее клототание, бурление воды

gürültü шум

güzelleştirmek украшать, красить, делать красивее / лучше / краше

ırmak (-ğı) [большая] река

iddialı 1) претенциозный; 2) спорный

ihraç etmek экспортировать

kalkan зд. отправляющийся

kaya скала, утес

kesiştği bir nokta точка пересечения

kez раз
köklü основательный
köpük (-ğü) пена
kucaklamak, -(y)I охватывать
mağara пещера
mesafe расстояние
meydana gelmek возникать, появляться
mitoloji миф, мифология
oluşturmak образовывать, создавать
ölçekli масштабный
portakal апельсин
sağlam adım твердый шаг
sayımına göre согласно переписи
sera теплица
sunmak преподносить, давать
şelale водопад
şenlik (-ği) 1) радость, веселье; 2) показательные выступления, фестиваль
tarım земледелие, сельское хозяйство
temel taşı фундаментальный камень, краеугольный камень
uç уч (отдаленные земли, расположенные вдоль границ); **ucunda** на краю, на конце
ulaşım зд. транспортное сообщение
uyum гармония
uzaklaşmak, -DAn удаляться, отдаляться
uzun soluklu долгосрочный
yoğun ilgi большой интерес
yükselmek возвышаться, подниматься
yüzey поверхность

Özel isimler

Hadrian Kapısı Ворота Адриана

Toros Тавр

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Neden Antalya “Türk Rivierası” adını almıştır?
2. Antalya’nın en önemli eserleri nelerdir?
3. Antalya’nın şelaleleri anlatabilir misiniz?
4. Antalya’nın bir sembolü nedir?
5. Antalya’da hangi Film Festivali gerçekleştirilmektedir?
6. Antalya Altın Portakal Film Festivalinden bahseder misiniz?

Alıştırma 2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına ‘D’; yanlış olanın başına ‘Y’ yazınız.

1. (...) Antalya, Türkiye’nin güney ucunda olan, dördüncü büyük şehridir.
2. (...) Deniz, güneş, tarih ve doğanın bir uyum içinde bütünleştiği Antalya, Akdeniz’in en temiz kıyılarından birine sahiptir
3. (...) Antalya, Anadolu’nun en bereketli coğrafyalarından birinde, antik Pamfilya, Pisidya ve Likya bölgelerinin kesiştği bir noktada yer alır.
4. (...) Antalya, Türkiye’nin önemli turizm merkezlerinden biridir.
5. (...) Düden Şelalesi, dünyanın en güzel şelalelerinden biridir.
6. (...) Antalya’nın bir sembolü de elmadır.

Alıştırma 3. Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.

1. Благодаря археологическим и природным красотам, находящимся в регионе, Анталия получила название «Турецкая ривьера». **2.** Анталия, объединяющая в себе море, солнце, историю и природную гармонию, обладает одним из самых чистых побережий Средиземного моря. **3.** Анталия – важный туристический центр Турции. **4.** Водопад Дюден – один из красивейших водопадов в мире. **5.** В водопаде Дюден есть пещера, которая еще больше украшает его. **6.** Для желающих уехать от городского шума и остаться наедине с природой около водопада есть площадка для пикника. **7.** Символ Анталии – апельсин. **8.** Каждый год в Анталии проводится кинофестиваль «Золотой апельсин», который, приобретя опыт и успех в Турции, с 2005 года перешел на международную платформу.

3. Dünya genelinde bilinen ünlü Türk şehirleri

3.1. Çanakkale

Çanakkale çok güzel bir şehirdir. Marmara Denizi'nin ikinci boğazı Çanakkale Boğazı buradadır. Çanakkale Boğazı'nın sahilinde de Boğaziçi'ndeki gibi kafeteryalar, restoranlar vardır. Çanakkale'de üretilen başlıca gıda ürünleri, şarap, zeytin, sardalya, peynir helvası ve keşektir.

Çanakkale hakkında birkaç efsaneleri vardır: Bir efsaneye göre Deniz Tanrısı Poseidon karayı böldü ve Çanakkale Boğazı'nı açtı. Çanakkale Boğazı'nın eski adı Dardanos'tur. Bu isim bir efsaneden gelir: Burada çok güzel bir kız yaşıyordu. Birinci tanrı Zeus ona aşık oldu ve bir erkek çocukları oldu. Çocuğun adını Dardanos koydular. Dardanos büyüdükçe sonra şehrin kralının kızıyla evlendi ve Dardania adında bir şehir kurdu. Boğazın adı da Dardanos oldu.

Çanakkale, Anadolu tarihi için çok önemli bir şehridir, çünkü Çanakkale, Anadolu ve Ortadoğu için stratejik bir bölgeydi. 1915 (bin dokuz yüz on beş) senesinde Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında Çanakkale Savaşları'na sahne oldu. İtilaf Devletlerinin birleşmiş orduları deniz savaşında araç ve personel zayıyatı vererek mağlup oldu ve boğazları geçemedi. Daha sonra İtilaf kuvvetleri karadan çıkartma yaptılar. Kara savaşlarında Yarbay Mustafa Kemal'in başarıları sayesinde düşman ilerleyişi durdu, iki kuvvet birbirine üstünlük sağlayamadı ve karadan taarruz da başarısızlıkla sonuçlandı.

Çanakkale ve diğer ilçeler tarihi ve doğal güzellikler bakımından oldukça zengin olmasına rağmen, bölge olması gerekenden daha az turist çekmektedir. Her yıl 25 (yirmi beş) Nisan'da düzenlenen Anzac Günü'nde Avustralya ve Yeni Zelanda'dan gelen binlerce turist bölgeye akın etmekte, turizm genellikle Çanakkale Savaşları'nın yaşandığı Gelibolu, Truva Savaşı'na ev sahipliği yapmış Truva Antik Kenti ve Assos Antik Kenti üzerine odaklıdır. Deniz turizmine uygun olmasına rağmen bu yönde bir yapılanma pek yoktur. Yine Çanakkale'de bulunan Gökçe ada ve Bozca ada turist çekmektedir.

Çanakkale ilinde her yıl Ağustos ayında Truva Kültür ve Sanat Festivali gerçekleşmekte, çeşitli sanatsal faaliyetler yapılmaktadır. Her iki yılda bir düzenlenen Uluslararası Çanakkale Bienalide Çanakkale ilinin kültür, sanat ve turizmine katkı sağlamaya aday bir etkinliktir.

Sözlük

aday кандидат

adını koymak называть

akın etmek зд. стекаться

alın перед
Antik Kenti античный город
araç (-cı) зд. боевые средства
aşık olmak, -(y)A влюбиться
başarı успех
başarısızlık безуспешность, неудача
birleşmiş ordu объединенная армия
bölmek (раз)делить
çıkartma вывод
düşman враг
düzenlenmek устраиваться, организовываться
etkinlik (-ği) активность, деятельность
gerçekleşmek осуществляться, претворяться (в жизнь), реализовываться
gıda ürünleri продукты питания
ilerleyiş продвижение, движение вперед
İtilaf Devletleri государства Антанты
İtilaf kuvvetleri силы Антанты
kara суша, земля
katkı вклад
kral король
kuvvet сила
mağlup olmak быть побежденным, понести (потерпеть) поражение
odak (-ğı) средоточие, центр
peynir helvası сырная халва
rağmen несмотря на ...
sağlamak обеспечивать
sahne olmak становиться ареной
sanatsal искусный
sardalya сардина
sayesinde благодаря, вследствие
sene год
sonuçlanmak завершаться, быть законченным
şarap вино
taarruz нападение, атака, наступление
tanrı Бог, владыка
turist çekmek привлекать туристов
üstünlük (-ğü) превосходство, преимущество
yarbay подполковник
zayıatı vermek понести потери (урон)
zeytin маслина, олива

Yer adları ve özel isimler

Anzac Günü День Анзак (национальный праздник Австралии и Новой Зеландии)

Assos Ассос (небольшой город в провинции Чанаккале; здесь преподавал Аристотель)

Avustralya Австралия

bienal 1) фестиваль изобразительного искусства или кинофестиваль, устраиваемый регулярно раз в два года; 2) выставка, устраиваемая регулярно раз в два года

keşkek традиционное свадебное и праздничное блюдо, готовится из пшеницы крупного помола и мяса

Ortadoğu Ближний Восток

Truva Троя

Truva Savaşı Троянская война

Yeni Zellanda Новая Зеландия

Zeus Зевс

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Çanakkale'nin eski adı nereden gelmektedir?
2. Dardanos şehrin kralının kızıyla ne zaman evlendi?
3. Çanakkale'de üretilen başlıca gıda ürünleri nelerdir?
4. Çanakkale hakkında birkaç efsane anlatır mısınız?
5. Çanakkale neden, Anadolu tarihi için çok önemli bir şehirdir?
6. 1915 (bin dokuz yüz on beş) tarih senesindeki çok önemli olayı anlatır mısınız?
7. Anzac Günü ne demek ve ne zaman düzenlenir?
8. Çanakkale'de hangi bulunan adalar turist çekmektedir?
9. Çanakkale ilinde hangi Festivali ve Bienali düzenlenir?

Alıştırma 2. *Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına 'D'; yanlış olanın başına 'Y' yazınız.*

1. (...) Dardanos, Dardania alında bir şehir kurdu.
2. (...) Çanakkale, Anadolu tarihi için önemlidir.
3. (...) Çanakkale Boğazı'nın sahilinde de Boğaziçi'ndeki gibi kafeteryalar, restoranlar vardır.
4. (...) Çanakkale, Anadolu tarihi için çok önemli bir şehirdir, çünkü Çanakkale, Anadolu ve Ortadoğu için stratejik bir bölgeydi.
5. (...) Kara savaşlarında Yarbay Mustafa Kemal'in başarıları sayesinde düşman ilerleyişi durdu, iki kuvvet birbirine üstünlük sağlayamadı ve karadan taarruz da başarısızlıkla sonuçlandı.

6. (...) Çanakkale’de bulunan Gökçe ada ve Bozca ada turist çekmektedir.
7. (...) Çanakkale ilinde her yıl Ağustos ayında Truva Kültür ve Sanat Festivali gerçekleşmekte ve çeşitli sanatsal faaliyetler yapılmaktadır.
8. (...) Her iki yılda bir düzenlenen Uluslararası Çanakkale Bienalide, Çanakkale ilinin kültür, sanat ve turizmине katkı sağlamaya aday bir etkinliktir.

Alıştırma 3. *Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.*

1. Пролив Дарданеллы, второй в Мраморном море, находится в Чанаккале.
2. По одной легенде морской владыка Посейдон разделил сушу и открыл пролив Дарданеллы.
3. Прежнее название пролива Дарданеллы – Дарданос.
4. Чанаккале – очень важный город в истории Анатолии и Ближнего Востока, потому что этот город был ареной для битв между Османским государством и государствами Антанты.
5. Объединенная армия государств Антанты, понеся потери боевых средств и людей в морской битве, была побеждена и не смогла пересечь пролив.
6. Благодаря успеху подполковника Мустафы Кемалю в сухопутной битве было остановлено продвижение врага вперед.
7. Каждый год 25 апреля в день Анзак в регион тысячами стекаются туристы из Австралии и Новой Зеландии.
8. Гелиболу, переживший битвы Чанаккале, является центром туризма.
9. Острова Гёкче и Бозджа, находящиеся в иле Чанаккале, привлекают туристов.
10. Каждый год в августе в иле Чанаккале проводится фестиваль троянской культуры и искусства.
11. Международный фестиваль, проводящийся раз в два года в Чанаккале, вносит вклад в культуру, искусство и туризм Турции.

3.2. Truva

Tarihteki önemli şehirlerden biri Truva'dır. Çanakkale'den Truva'ya gitmek için otuz kilometre yol gidilmesi gerekir. Truva 2000 (iki bin) yıl Anadolu'nun kültür merkezi olmuştur.

Truva, dünyadaki en ünlü antik kentlerden birisidir. Truva'da görülen 9 (dokuz) katman, kesintisiz olarak 3000 (üç bin) yıldan fazla bir zamanı göstermekte ve Anadolu, Ege ve Balkanların bulunduğu bu benzersiz coğrafyada yerleşmiş olan uygarlıkları izlememizi sağlamaktadır.

Truva'daki en erken yerleşim katı M.Ö. (Milattan Önce) 3000-2500 (üç bin – iki bin beş yüz) ile erken Bronz Çağı'na tarihlenmektedir, daha sonra sürekli yerleşim gören Truva katmanları M.Ö. (Milattan Önce) 85 (seksen beş) – M.S. (Milattan Sonra) 8. (sekizinci) yüzyıla tarihlenen Roma Dönemi ile sona ermektedir. Truva, bulunduğu coğrafi konum nedeniyle burada hüküm süren uygarlıkların diğer bölgelerle ticari ve kültürel bağlantıları açısından daima çok önemli bir rol üstlenmiştir. Truva ayrıca gösterdiği kesintisiz katmanlaşma ile Avrupa ve Ege'deki diğer arkeolojik alanlar için referans görevi görmektedir. İlk olarak 1871 (bin sekiz yüz yetmiş bir)'de Heinrich Schliemann, daha sonra W. Dörpfeld, C.W Blegen tarafından kazılmış olan bu görkemli arkeolojik şehirde kazılar halen Tübingen Üniversitesi tarafından sürdürülmektedir.

Truva Savaşı çok ünlüdür. Bu savaşın sebebi bir aşktır. Truva Kralı'nın oğlu Paris, Sparta'ya gitti ve orada Sparta Kralı Menelaos'un karısı Helena'yı gördü. Paris, Helena'ya aşık oldu, Paris ve Helena beraber Truva'ya kaçtılar. Menelaos karısını istedi, ama Truvalılar vermedi. Savaş on yıl sürdü. On yılın sonunda Spartalılar Truva'yı alamadı. Bu yüzden bir hileye başvurdular.

Spartalılar tahta bir at yaptılar ve tahta atı savaş alanına bıraktılar, sonra gittiler. Truvalılar kapıları açtılar, atı kaleye götürdüler, parti yapmaya başladılar; eğlendiler, sarhoş oldular. Atın içinde Spartalı askerler vardı. Gece geç saatte bu askerler attan çıktılar. Kapıları açtılar ve Sparta ordusu kaleye girdi, Truva'yı aldı.

Şimdi Truva'yı dünyanın farklı ülkelerinden gelen binlerce turist ziyaret etmektedir. Orada tahta atı da görebilmekte ve atın içine de girebilmektedirler.

Sözlük

asker солдат, воин

aşk любовь

bağlantı связь

başvurmak обратиться, прибегнуть

benzersiz бесподобный, единственный в своем роде

bırakmak оставить

coğrafi konum географическое положение

daima всегда, постоянно

halen в настоящее время, теперь, в данный момент
hile хитрость, обман
hüküm (-kmü) зд. власть, господство
izleme преследование
kaçmak сбежать
karı жена
katman слой, пласт; **katmanlaşma** стратификация, наслоение, напластование
kazı раскопка; **kazılmak** быть раскопанным
kesintisiz непрерывный, беспрерывный
ordu армия
referans рекомендация
sağlamak обеспечивать
sarhoş olmak опьянеть
savaş alanı поле боя
sebeper (-bi) причина
sona ermek приходить в упадок, погибать
sürdürülmek продолжаться
sürekli продолжительный, длительный
sürmek продолжаться
tahta atı деревянный конь
tarihlenmek датироваться; **tarihlenen** датируемый
ticari торговый
Truvalı троянец
üstlenmek принимать на себя обязательство, обязываться
yerleşmek селиться, устраиваться; **yerleşim** заселение

Özel isimler

Heinrich Schliemann Генрих Шлиманн (1822-1890 гг.)

Helena Елена

Menelaos Менелай

Alıştırma 1. *Aşağıdaki soruları cevaplayınız.*

1. Truva Savaşı'nın sebebi nedir?
2. Truva Savaşı kaç yıl sürdü?
3. Atın içindeki Spartalı askerler ne yaptı?
4. Spartalılar Truva'yı almak için hangi bir hileye başvurdular?
5. Truva ne zaman ve kim tarafından kazıldı?
6. Truva 2000 (iki bin) yıl hangi bölge'nin kültür merkezi oldu?
7. Şimdiki Truva'da neler görülmektedir?
8. Şimdiki Truva turistlerin ziyaret ettiği bir merkezi midir?

Alıştırma 2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına ‘D’; yanlış olanın başına ‘Y’ yazınız.

1. (...) Spartalılar, Truva’yı kısa zamanda aldılar.
2. (...) Truva, dünyadaki en ünlü antik kentlerden birisidir.
3. (...) Bu savaşın sebebi topraktır.
4. (...) Şimdi Truva’yu dünyanın farklı ülkelerinden gelen turistler gezebilmekte ve oradaki tahta atı görebilmektedir.

Alıştırma 3. Aşağıdaki cümleleri tercüme ediniz.

1. 2000 лет Троя была культурным центром Анатолии.
2. Троя – один из известнейших античных городов мира.
3. В 1871 году Трою раскопал Генрих Шлиманн.
4. Троянская война очень известна.
5. Ее причиной стала любовь.
6. Сегодня Трою посещают тысячи туристов из разных стран мира.

Рекомендуемая литература

- Ларионова Е.И. Чай пили ...по-турецки говорили: учебное пособие по развитию навыков устной речи.- М.: Тезаурус, 2012. - 100 с.
- Лингвострановедение второго иностранного языка (турецкий язык).
Практикум/ Г. Шенкал, Х. Ключук, Е. М. Фейтельберг. - Красноярск: ИПК СФУ, 2008. -216 с.
- Açılım Türkçe. Ders kitabı 1. - İstanbul: Dilset, 2008.
- Açılım Türkçe. Ders kitabı 2. - İstanbul: Dilset, 2010.
- Açılım Türkçe. Ders kitabı 3. - İstanbul: Dilset, 2011.
- Açılım Türkçe. Ders kitabı 4. - İstanbul: Dilset, 2013.
- Adım Adım Türkçe Ders kitabı 2. - İstanbul: Dilset, 2002.
- Adım Adım Türkçe Ders kitabı 3. - İstanbul: Dilset, 2003.
- Adım Adım Türkçe Ders kitabı 4. - İstanbul: Dilset, 2002.
- Yılmaz H. Türkçe okuyorum 2. - İstanbul: Dilmer, 2008.
- Yeni Hitit. Ders kitabı 1. - Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER. 2009.
- Yeni Hitit. Ders kitabı 2. - Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER. 2010.

Интернет-ресурсы

www.dilset.com
www.kulturvarliklari.gov.tr
www.msmegitim.com

Приложение

Рис. П-1 Türkiye'nin bayrağı

Рис. П-2 Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan

Рис. П-3 Türkiye'nin Başbakanı Ahmet Davutoğlu

Рис. П-4 Türkiye'nin bölge haritası

Рис. П-5 Türkiye'nin illeri

Рис. П-6 Türkiye'nin il merkezleri

Рис. П-7 Türkiye'nin iklim haritası

Рис. П-8 Türkiye'nin ovaları ve dağları

Рис. П-9 Türkiye bitki örtüsü haritası

Рис. П-10 Türkiye'nin ekonomik hayatı. Sanayi

Рис. П-11 Türkiye'nin ekonomik hayatı. Hayvancılık

Рис. П-12 Türkiye tarımsal üretim haritası

Рис. П-13 Tarım tahıl ürünleri. Sanayi. Bitkileri. Meyveler. Sebze ve Baklagiller

Рис. П-14 Türkiye'nin görülmeye değer yerleri

Рис. П-1 Türkiye'nin bayrağı

Рис. П-2 Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan

Рис. П-3 Türkiye'nin Başbakanı Ahmet Davutoğlu

Рис. П-4 Türkiye'nin bölge haritası

Рис. П-5 Türkiye'nin illeri

Рис. П-6 Türkiye'nin il merkezleri

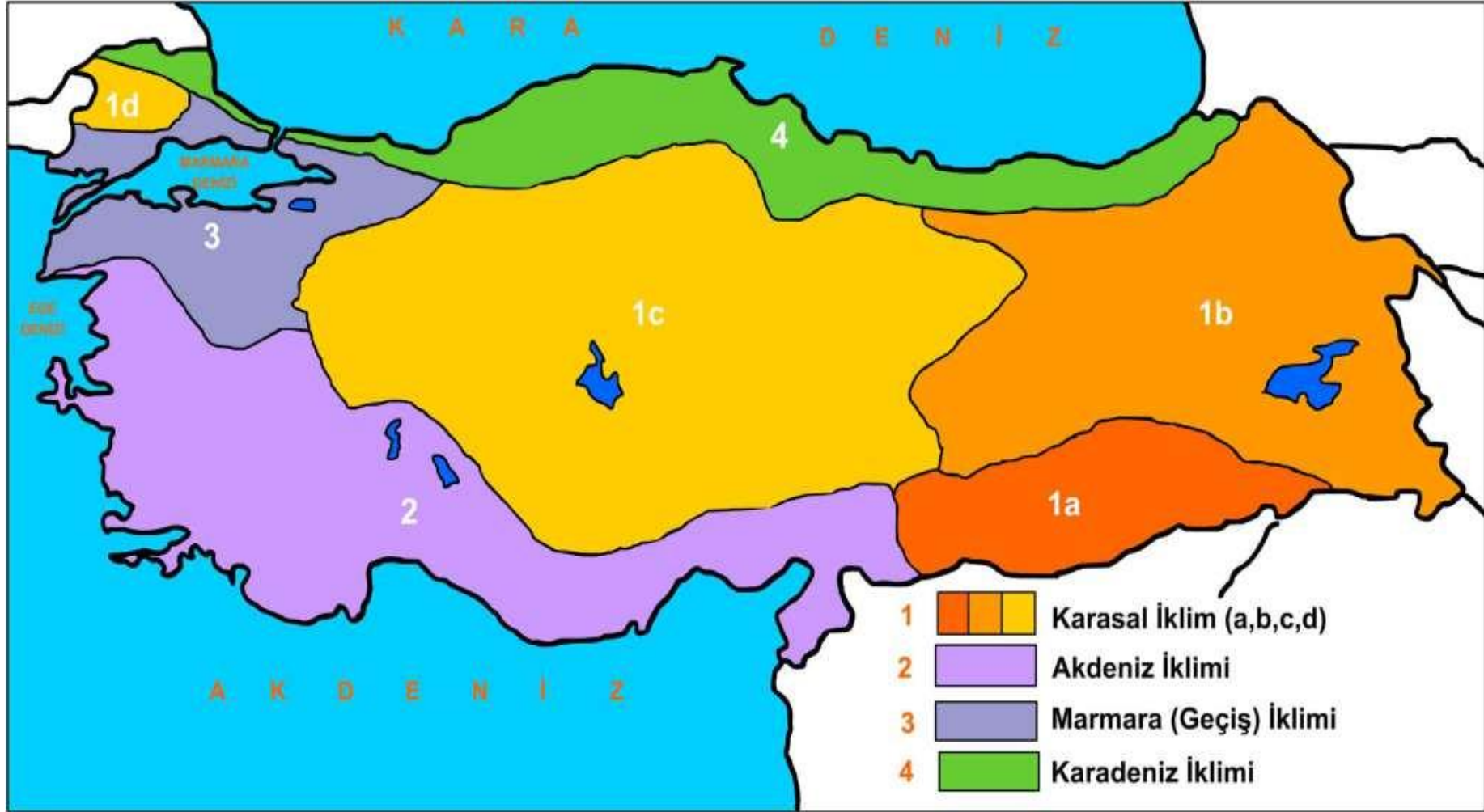

Рис. П-7 Türkiye'nin iklim haritası

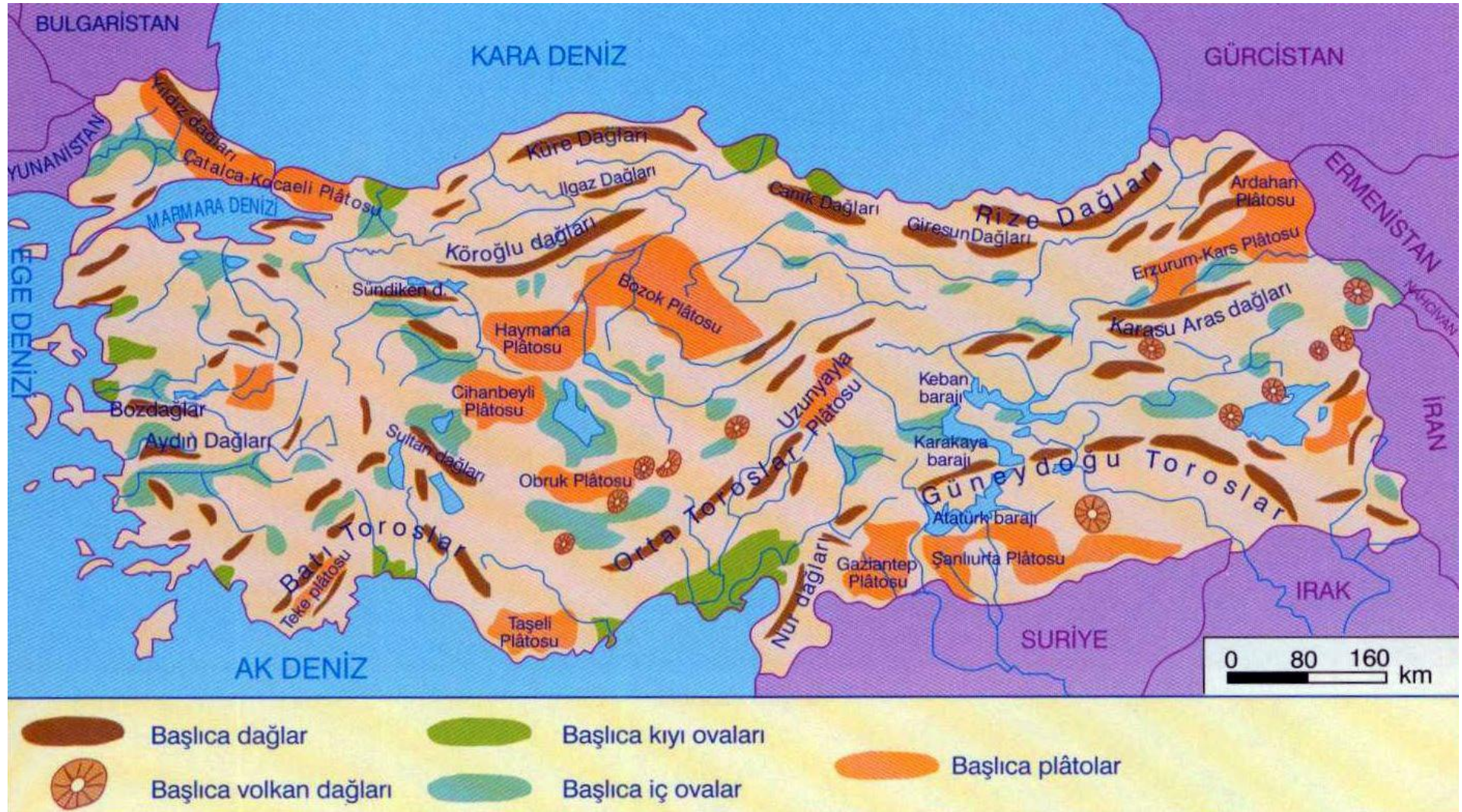

Рис. П-8 Türkiye'nin ovaları ve dağları

Рис. П-9 Түркия биткі өртүсү харитасы

Рис. П-10 Türkiye'nin ekonomik hayatı. Sanayi

Рис. П-11 Türkiye'nin ekonomik hayatı. Hayvancılık

Рис. П-12 Түрије таримсал үретим харитасы

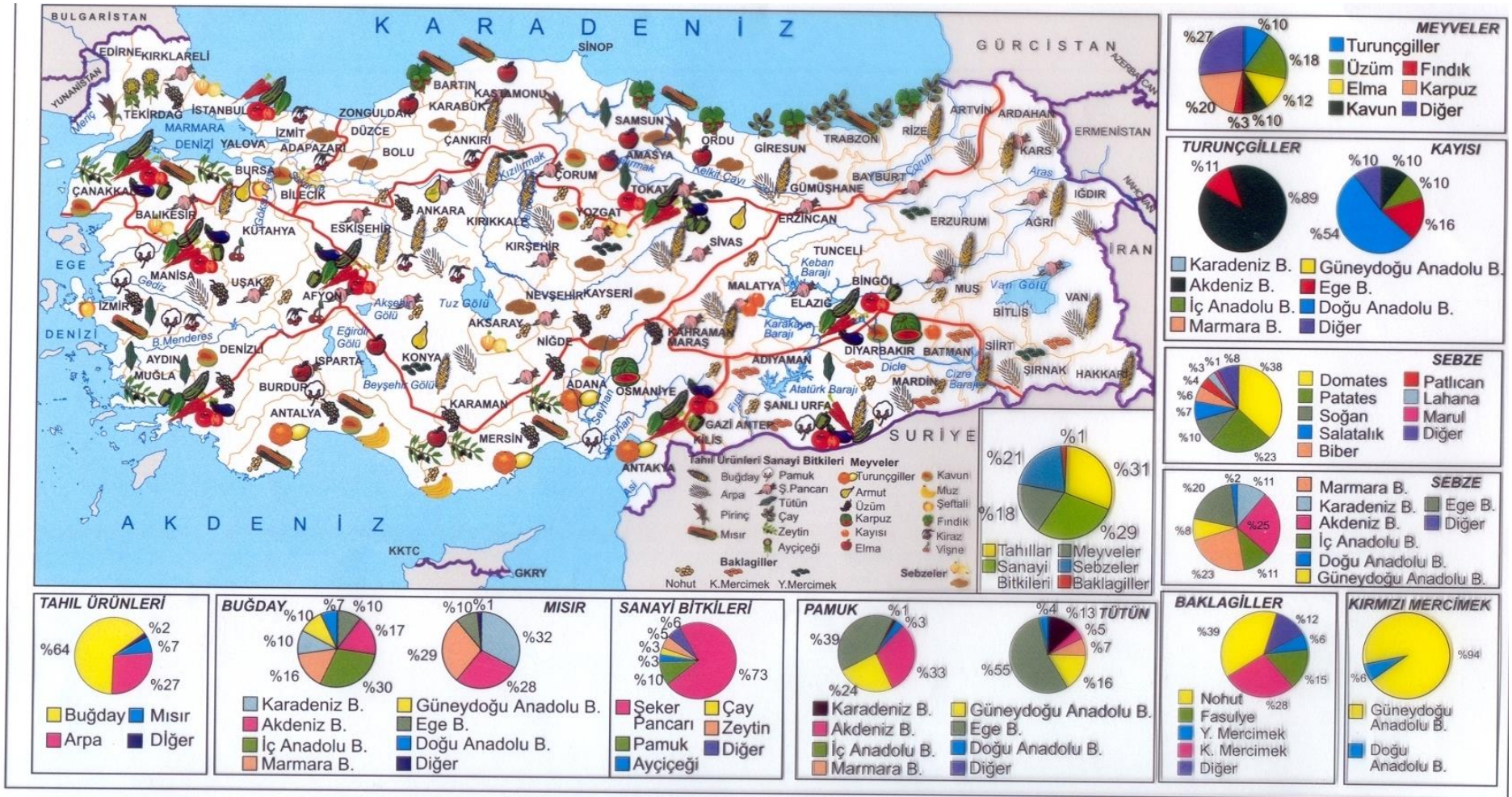

Рис. П-13 Тарım tahıl ürünleri. Sanayi. Bitkileri. Meyveler. Sebze ve Baklagiller

Рис. П-14 Türkiye'nin görülmeğe değer yerleri

Алим Маратович **Абидулин**
Наиля Иршатовна **Аюпова**

ТУРЦИЯ. ЛИНГВОСТРАНОВЕДЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Учебное пособие

Федеральное государственное автономное образовательное учреждение
высшего образования
«Нижегородский государственный университет им. Н.И. Лобачевского»
603950, Нижний Новгород, пр. Гагарина, 23

Подписано в печать _____ 2015 г. Формат 64x80 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная. Гарнитура Таймс.
Усл. печ. л. _____ Уч.-изд. л.
Заказ № _____. Тираж экз.

Отпечатано в типографии Нижегородского госуниверситета
им. Н.И. Лобачевского
603600, г. Нижний Новгород, ул. Большая Покровская, 37
Лицензия ПД № 18-0099 от 14.05.01